

Prologus

Presumit de pterito ptra pñs. vt colligitur ff. quibz modis pig. vel ypo. sol. l. sic. §. super vacuū. Nam sic est ptra aliquē i suo bñficio pscruādo. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. meminisse

Presumit q res filij sunt patris. L. de pba. l. siue possidetis

Presumit oia solēnit acta in instrumēto pmissa. insti. de inuti. stipu. §. si scriptū

Presumit q aliq̄s sit ppetuo furiosus q̄ i furore est. L. de vsufruc. l. ambiguitatē

Presumit donatiōem factā añ matrimonium fuisse factam tpe matrimonij. ff. de iure doti. l. si res

Presumit aliquē pactū fecisse de pignore n̄ petendo si de pecunia pact⁹ est. ff. qbz modis pig. vel ypo. sol. l. soluit

Presumitur infantē pmo mortuū quando ipse ⁊ mater in naufragio port⁹ sunt mortui ff. de pac. dota.

Incipit summa magistri Domini d̄ ciuitate Uisentina. qualiter notarij archiepiscopoz ⁊ episcopoz debeant notarie officium exercere

Bne datū op

timū ⁊ omne donū pfectuz desursuz est pcedēs a patre luminū. Cū reuera ois sapiētia honor facultas viri ⁊ potestas memoria ⁊ intel-

ctus ⁊ cetera bona que p humanū gen⁹ regunt ab illo pcedunt patre q̄ creauit ex nibi lo vniuersa. Ea ppter siquidē vt pterita ⁊ p̄sentia reducant ad capacitātē memoriā i futura. Cū inter cetera bona ⁊ virtutes xp̄i i sacris scripturis memoria q̄ plurimū commendat. cū dicat Seneca. Inter hūane nature cōmoda nil dign⁹ memoria reperitur in xp̄i noie ⁊ in eiusdē grā q̄ plures doctores periti a iuriscanonici ⁊ civilis existēt clipeo p̄muniti. ⁊ n̄ ignorēt prudētē ac discrete tanq̄ causarū defensores aduocatōis officium exercere. ⁊ tanq̄ magistri doctores iudices ⁊ iuriscōsulti causas cum maturitate debita terminare. nō tamē quendā certū s̄boz modū rōe cursus ⁊ fm dictaminū materiam tāq̄ practicā ppter s̄boz dissuetudinem sciūt aliquaten⁹ ordinare. Cū nōnulli in stilo dictaminis quadā verborū plixitate subam siue naturā rei sue minime ptingē

tem. alij vero imprope. alij autē impfecte. q̄ arengas volūt p̄dere. alij etiā inducunt q̄ plurimas nouitates. Idcirco ego Dñicus dñici oriūndus de ciuitate Uisentina in arte dictatoria discipul⁹ discreti viri dñi Johis seuerini boni. me. quondā archidiaconi calagoritan. ⁊ thesaurarij visentini q̄ p spacium t̄pis ⁊ p̄tinue circa officium notarie cū diligētia maxima sui solici⁹ ⁊ attēti⁹. Nō si militudinarie. nō methaphorice. nō p allegoriam. nec diffuse s̄ plane ⁊ p̄prie. Licet inscientia memoria ⁊ intellectu insufficientes existam. nō tñ sapientū ⁊ peritorū eruditionem qz videt quedā impossibilitas nature. vt dicit canon. Sup̄uacuis laborat impendijis q̄ solē facibz nitit̄ adiuuare. Sed ad instructionē quorundā nouicioz in arte dictatoria discere volentiū ⁊ p̄desse quandā breuē summā fm quā notarij archiepiscopoz ⁊ episcopoz debēt notarie officium exercere. et alias etiā l̄ras incipiēdo p ordinē in hoc breuissimo volumine cōpilabo

Explicit prohemium

Incipiūt capitula archiep̄oz ⁊ ep̄oz.

Primo sequitur forma litteraz in causa pecuniaria

Sequitur ⁊ alia quando rector spoliat clericum suo prestimonio

Alia citatio p̄ prochanos denegātes solueredecimas oblatōes ⁊ alia sua iura rectori.

Alia citatio ptra rectorem recipientē ad diuina parrochianos alterius ecclie

Alia citatio ptra subditos prauitatem usurariam exercentes

Citatio i causa matrimoniali qñ vir diuertit ab vxore sua ⁊ p̄traxit de facto cū secūda.

Citatio in causa matrimoniali quando vir non vult cohabitare vxori

Citatio in causa matrimoniali quādo emanat ad instātiā vxoris pro eo q̄ est affinitas inter ipsum ⁊ virum

Citatio in causa matrimoniali eo q̄ vir ppter impotētiam ppetuam nō cognouit vxorem cū p̄ trienniū p̄tinue cohabitauit eidē

Alia citatoria sup̄ adulterio cōmisso

Sentētia lata p̄ matrimonio sepando qñ tuz ad cohabitātōz thori occasiōe adulterij

Sentētia diffinitiuā p̄ matrimonio lata quādo secūdū matrimonij de facto cōtractum decernit esse nullū

Sentētia p̄ matrimonio lata

Tabula

Sententia diuortij lata inter virum & uxorem propter viri impotentiam coeundi

Sententia diuortij lata inter virum & uxorem propter affinitatem.

Qualiter apostoli conceduntur quando in causa matrimoniali vel alias a sententia finali vel interlocutoria appellatur

Forma excommunicationis qualiter procedat contra contumaces nolentes coram iudice comparere cum sibi constat de contumacia

Alia forma excommunicationis cum non constat de contumacia

Qualiter excommunicatur propter contumaciam prestans cautionem sed parendo iuri refusus expensis debet absolui & denunciari absolui

Qualiter sententia lata pro matrimonio sit executioni mandanda

Qualiter episcopus scribere debeat vniuersis prelati & vicariis eorum

Quomodo vir diuertit ab uxore & est vagabundus

Sententia lata super causa pecuniaria super condemnatione rei de qua agitur & si in ea de causa cum re absoluit ab iperitoe actoris.

Forma scilicet episcopi iudicis de sed sententiam sui coepi dimissoria siue commendatoria.

Littera dimissoria seu commendatoria pro clericis se ad alias partes transferentibus

Sequitur alia forma litterarum dimissoriarum que breuior est.

Quomodo clerici extranei non recipiantur in episcopatu sine licentia commendatorij

Littera per quam conceditur presbytero alium de venienti quod celebret in episcopatu

Littera episcopi directa ad vicinum quod promoueat ad ordines clericos sue diocesis

Forme licentiarum ordinandi ab episcopo extraneo.

Forma litterarum pro redemptione captiuorum

Forma litterarum pro recolligendis elemosynis ad opus hospitalium & piorum locorum

Forma litterarum per quam episcopus commendat nuncios pro recolligendis elemosynis a rectoribus ecclesiarum sue diocesis

Forma litterarum pro fabricatione pontium

Forma litterarum pro fabricis ecclesie.

Forma litterarum de sarracenicis pfidiis vel quod in iudaismo sumpsit originem & ad fidem catholicam est conuersa.

Forma litterarum quomodo auctoritate domini pape dispensatur cum scolare super defectu natalium

Qualiter episcopus auctoritate penitentiarii domini pape dispensatur cum clerico super irregularitate contracta super concubina

Qualiter episcopus excuset aliquem ab ordinibus suscipiendis

Qualiter episcopus vocat ad synodum clericos sue diocesis

Qualiter episcopus procedit contra aliquos non venientes ad synodum.

Qualiter vocat clericos sue diocesis ad ordines suscipiendos

Littera ordinationis ab episcopo suo

De vicario faciendo in ecclesia vacante

Qualiter episcopus mittere debeat patronis quod si presentet ad ecclesiam vacantem

Qualiter episcopus instituit rectorem in ecclesia ad presentationem patronorum

Qualiter ecclesia commendat ad tempus.

Confirmatio portiois cum prestimonio in ecclesia vacante

Confirmatio prestimonij tantum

Confirmatio generalium causarum

Commissio specialis

Alia commissio in causa matrimonij

Alia commissio in causa matrimonij et diuersis articulis.

Reuocatio commissionis

Forma littere de confirmatione portiois tanto tempore vacantis quod collatio ipsius est ad episcopum deuoluta.

Forma litterarum quando possessio ecclesie datur alicui in emphiteotico contractu

Forma confirmationis super diuisione inter rectorem & clericos.

Qualiter episcopus procedit contra illos qui veniunt contra diuisionem

Qualiter episcopus compellat rectorem & clericos quod mistrent socio in scolis portiois sue fructus

Qualiter episcopus procedit in his factis contra portioem & anazilles non permittentes ad ordinem maiorem promotum strahentem gaudere privilegio clericali

Littera quitationis illorum qui bona episcopi recipiunt & expendunt.

Alia littera quitationis quando aliquid remanet ad soluendum

Quando episcopus vadit ad visitandum diocesis.

Littera compulsiva quod rector faciat in ecclesia residentiam personalem

Quando episcopus dispensat cum aliquo quod possit duo beneficia licite retinere.

Qualiter episcopus excusat aliquem rectorem ad tempus a residentia in dicta ecclesia facienda

Qualiter episcopus publicare debeat consecrationem ecclesie.

Forma

Qualiter episcopus duxit consecrandā ec-
clesiam
De viduis pupillis z orphanis defendēdis
De epō scribente ad ep̄m conuicinū q̄ i sua
dyocesi suppleat vices suas
Quō archiep̄s scribit ep̄is suffraganeis su-
is q̄ p̄secrent A. electū in episcopū
Qualiter iude⁹ cōpellat p̄ cen. ec. idirecte.
De epō ad legatū p̄ clerico p̄cubinario
Qualiter episcopus remuneret laicos sibi
seruientes.
Qualiter episcopus absens facit aliquē ca-
nonicum recipi in eccia cathedrali
Qualiter contra clericum incorrigibilē p̄-
cedatur
Qualiter constitutiones synodales executi-
oni demādentur.
De p̄stitutionibz synodalibz registrādis
De eo qui intestatus decessit
Uisitatio p̄tra clericos p̄ archidiaconū
Ad fratres p̄dicatores deportātes alienuz
parrochianum ad sepul.
Compositio inter ep̄m z capitulum
Q̄ compositio confirmet p̄ apostolicū.
Compromissum in arbitros.
Contractus mutui
Refutatio pecunie mutuate
Contra p̄torē z officiales ciuitatis qui te-
nent aliquē obsessum in eccia.
Refutatio beneficii auctoritate apostolica
Lū metropolitanus vocat ad synodum su-
os suffraganeos
De anniuersario dato eccie ab epō viuēte.
De testamento condito.
Qualiter episcopus p̄stituit procuratorem
ad mutū p̄trahendū
Confirmatio beneficii ad instantiam vica-
rii sui
In eundem modū vel quasi
Confirmatio beneficii auctoritate ap̄lica
Qualiter episcopus cōmittit vices archidy-
acono vt absoluat clericū fm litteras peni-
tentiarij dñi pape
Forma citatoria auctoritate apostolica.
Qualiter p̄cedatur cōtra cōtumaces com-
parere nolētes fm auctoritatē apostolicam
Qualiter episcopus committit vices suas
archidyacono in quadā causa fm auctori-
tatem apostolicam
Qualit̄ ep̄s scribit dñio pape cū appellatū
est in causa sibi cōmissa
Expliciūt capitula archiep̄oz z ep̄oz.

Incipiūt epistole z probemia super gra-
tias faciendis.

Primo sequit̄ forma specialis litteraz
citoriarum in causa pecuniaria

Scolaus mise

ratione diuina vniuersalis
bononū. episcopo dilecto suo
A. de B. Salutē z b̄ndi-
ctionem. Querelam accēpi-
mus ad instantiā B. merca-

toris cōtinentem q̄ A. de B. causa mutui
seu depositi vel alicui⁹ p̄tractus. xx. lib. de-
nario:um monetē sibi soluere teneat. z idēz
dictas libras soluere recuset. licet terminus
in quo ipsas libras soluere debuit sit elaps⁹
Quocirca p̄sentinz tenore mādamus. qua-
tenus dicto A. ex parte nostra dicatis. q̄ si
ita est cum p̄fato mercatore amicabiliter se
componat. vel a receptione p̄sentium vsq̄
ad. vj. dies. quē sibi p̄emptoriū terminum
assignamus. corā nobis compareat sup̄ his
facturus z receptur⁹ quod ordo dictauerit
rationis. Alioquin in dicta causa prout iu-
ris fuerit procedem⁹ q̄ si dies comparitōis
vel litigij in diem ceciderit feriatam: cōpa-
reat in sequenti nō feriatam. De citatione ve-
ro z diei assignatione z d̄ his que circa hoc
geritis nos certos per vestras l̄ras faciatis
Datum. zc.

Sequit̄ forma q̄ rector spoliat clericuz
suo prestimonio.

Scola⁹ mis. zc. dilecto suo zc. Acce-
dens ad p̄sentia nostram A. latoz p̄-
sentii nobis exposuit cōquerendo.
q̄ vos quodā suo p̄stimonio quod se in di-
cta ecclesia canonicē asserit obtinere aucto-
ritate propria spoliastis. Quocirca manda-
mus quaten⁹ si est ita dictū prestimonii cū
fructibz inde p̄ceptis restituatis. vel a rece-
ptiōe p̄sentii vsq̄ ad octauū diē quē vobis
p̄empt. terminū assignam⁹ cōpareat. factu-
ri z recepturi coram nobis vt supra in pro-
ximo. q̄ si dies comparitionis vel litigij zc.
Datū zc.

Alia citatio in parte generalis z in parte
specialis

Rectori ecclesie zc. Veniens ad nos
L. rector de P. z nobis grauit̄ est
p̄questus q̄ vos sup̄ quadā pecunie
quāritate iniuriamini eidē pro vestro libito

epistolarum

voluntatis. Idcirco vobis. **D.** q. si est ira super pmissis cū eodē amicabiliter cōponatis. vel a receptione presentium **zē.** vt supra Datum **zē.**

Alia citatio contra parrochianos denegantes soluere iura. decimas. oblationes. z alimēta suo rectori

Icolaus mis. **zē.** dilectis filijs suis parroch. **zē.** D. ecclesie. **Johānes** rector eiusdē ecclesie nobis grauitē cōquerendo mōstrauit q̄ vos contra deū z iusticiam. decimā. oblationes. mortuaria. z q̄dam alia iura sibi soluere denegatis pro vestro libito voluntatis. Unde. **D.** vobis. q̄ tenus si est ira eidem de omnib; pmissis plenarie respōdeatis. Alioquin vos **D.** prout nostris litteris in mādatis tradidimus: canonica monitiōe premissa ad soluendū de pmissis per censurā ecclesiasticā compellet Si vero creditis aliquā iustam causā habere p̄ quā sibi p̄dicta iura nō debeatis. **D.** q̄ten? a receptiōe p̄ntiū **zē.** vt supra

Alia citatio contra rectorem recipientes ad diuina parrochianos alterius eccie

Icolaus mis. **zē.** dilecto filio suo **F** rectori **J. ec. de S. zē.** **Johānes** rector **D.** ecclesie nobis grauitē cōquerendo monstrauit q̄ vos auctoritate p̄pria contra deū z iusticiā z in p̄iudiciū suū nō modicū tanq̄ raptor mittens falcem in messem alienā parrochianos suos recipientes ad diuina. eisdem etiā ministrando ecclesiastica sacramēta. Quocirca mandamus vobis quaten? si ita est eidē de tāta iniuria plenarie satisfaciatis. Alioq̄n a receptiōe p̄sentium **zē.** vt supra.

Alia citatio contra subditos prauitates vsurariam exercentes.

Icolaus mis. **zē.** mercatori de **P.** **zē.** Querelam latoris presentii recepimus cōtinentē q̄ cū ipse vobis quandā possessionē pro certa quantitate pecunie pignori obligasset. vos non vultis eidem predictā possessionē restituere cum de sorte predicta per fructus redditus z possessionem ipsius sitis vt asserit iam contenti. Unde vobis cōsulimus z mandamus quatenus facta computatiōe de his que ex fructibus z redditibus dicte possessionis hactenus recepistis dicto **F.** prefatā possessionē et quidquid vltra sortē recepistis restituatis. cum nō deceat seruos christi tanq̄ bere

ricos vel iudeos alimenta sua acquirere p̄ vsurariam prauitatem. Alioquin **zē.** vt supra.

Citatio in causa matrimoniali quando vir diuertit ab vxore z contraxit d̄ facto cū secunda.

Icolaus mis. **zē.** dilecto suo **T.** rectori **zē.** Veniens ad nos **B.** latric presentii nobis exposuit cōquerendo q̄ cum **B. de H.** quem suū maritū asserit. z ipsa in facie ecclesie per verba de p̄senti ad inuicem matrimonii contraxissent Idē **Joh.** tāq̄ sue salutis immemor diuertit ab eadem z cōtraxit matrimonii cum secūda muliere de facto. cū de iure nō possit. Quare petit a nobis **B.** predicta super premissis fieri iusticie complementū. Unde mandamus vobis quaten? predictū **B.** et aliā cuz qua postmodū vt asseritur de facto contraxit: auctoritate nostra citetis vt die tali quē eis pemptoriū terminū assignauimus nostro cōspectui se p̄sentent. vt inter ipsos qd̄ iustū fuerit decernatur. Alioquin **zē.** **D.** ad damus vobis nihilomin? auctoritate predicta q̄ testes quos vtraq̄ pars producere voluerit ad suam intentionē probandā ad veniendum z perhibendū coram nobis veritati testimonii p̄ censurā ecclesiasticā cōpellatis. Datū **zē.**

Citatio in causa matrimoniali quando vir nō vult cohabitare vxori

Icolaus mis. **zē.** rectori **zē.** Veniens ad nos **D.** mulier latric presentii nobis exposuit conquerēdo **zē.** vt in primo vsq̄ ad contraxit. Un. **D.** vobis q̄ten? p̄fato **D.** dicatis si ē ita dicte **D.** tāq̄ vxori legitime cohabitet. z eā maritali affectione p̄tractet. Alioq̄n ipm auctoritate nostra citetis vt die **zē.** vt supra.

Citatio viri in causa matrimoniali quādo emanat ad instantiā vxoris p̄ eo q̄ est afinitas inter ipm z vxorem

Icola mis. **zē.** rectori **zē.** Accedēs ad p̄ntiam nostraz **P.** mulier latric presentii nobis insinuauit dicens. q̄ cum ipa **P.** z marit? su? **B.** p̄ verba de p̄nti z in facie ecclesie matrimonialiter cōtraxissent. z postmodū matrimonio cōsummato inter ipos p̄ carnalē copulā multoz relatōe intellexit q̄ dicit? marit? su? p̄ sanguineā suā carnaliter cognouerat anteq̄ ipsam **P.** duceret i vxorem. Quare dicta mulier petit a

Forma epistolarum

nobis sup b salubrit puidert. Un. D. vob
quaten p̄fatū B. maritū suū ex pte n̄ra cite
tis. vt die tali quē sibi rē. Dādantes vobis
notario q̄ auct. n̄ra testes q̄s dicta ml̄ier rē
Alioqn rē.

Citatio in causa matrimoniali eo q̄ vir p
pter impotētiaz p̄petuā nō cognouit vxorē
z sibi p̄ trienniu p̄tinne cohabitauit

Jcolaus m̄f. rē. dilec. rē. Veniens
ad nos R. mulier lat̄rix p̄ntiū nobis
cōquerēdo mōstrauit q̄ cū tu z ipsa
In viz z vxorē publice in p̄spectu eccl̄ie p̄ ver
ba de p̄nti vos ad inuicē receperitis z iaz p̄
trienniu in simul cohabitaretis. tu p̄pter tuā
impotētiam perpetuā sibi nō reddidisti de
bitum cōingale. licet ipsa quantū in ea fue
rit ad matrimoniū cōsummandū daret opē
z operam iuxta posse. Uerū cū eadē mulier
publice asserat coram nobis q̄ vult esse ma
ter z filios procreare. D. q. tibi die tali quē
tibi p̄mp̄. terminū assignam⁹ coram nobis
compareas vt inter te z ipsam quod iure fu
erit decernatur. Alioquin rē. q̄ si dies rē.
Datū rē.

Alia citatio sup adulterio commisso.

Jcolaus m̄f. rē. mulieri rē. Veni
ens ad nos R. maritū tu⁹ latoz p̄nti
um nobis exposuit cōquerendo vi
ua voce q̄ tu dyabolo instigāte tue salutis
tanq̄ nephādissima femina immemor adul
teriu cōmittēdo. maritalē thoz nō erubuiisti
irreuerēter ac turpic maculare. vt p̄te cum
z te in thoro p̄prio solā cū solo inuenerit ad i
uicem cōmiscētes. Quare nobis humiliter
supplicauit vt p̄pter tantū z tam graue oppro
briū z enorme delictū te iuxta sanctiōes ca
nonicas punirem⁹. petēte a nobis cū instā
tia vt dignaremur te a sui thori cōsortio se
parare. D. s̄o nec ipi nec alicui possumus
nec debem⁹ iusticiāz denegare. D. tibi. q. a
receptōe p̄ntiū die rē. quē tibi p̄mp̄. termi
nū assignam⁹ rē. iusticiā factura z receptu
ra rē. Alioqn rē. Datum rē.

Sentētia lata pro matrimonio sepando
quantū ad cohabitationez thori occasione
adulteriū

A nomine dñi Amen. Cum L. de
tali loco latoz p̄ntium coram nobis

J. m̄f. rē. vxorē suā de adulterio ci
casset. lite corā nobis inter ipos legitime cō
testata receptis testibz z eoz dictis in p̄ntia
p̄ntiū publicatis attestatiōibz z auditis hinc

inde p̄positis habito p̄silio peritoy. Quia di
ctus L. legitime p̄banit q̄s se i dicta causa
obtulit p̄batuz. nos in scriptis h̄mōi inter
p̄fatos L. viz. z D. vxorē quātū ad coha
bitationē diffinitiuā sn̄iam diuortij duxim⁹
proferendā Lata z lecta fuit hec sentētia in
scriptis in tali loco z tali die. Si s̄o nō p̄ba
tur in scriptis p̄nunciamus dictā mulierez
adulterium minime p̄mississe. z ipsam ex cri
mine quod ei falso modo impingit volum⁹
esse saluam

Sentētia diffinitiuā lata p̄ matrimonio
quando secundū matrimoniū de facto con
tractum decernitur esse nullum

A nomine dñi Amen. Cum D. z
P. mulieres corā nobis A. miserati
one diuina rē. D. sibi in viz peterent
adiudicari p̄ eo q̄ vtraz dicebat se cū eodē
p̄ verba de presentī matrimoniū cōtraxisse.
lite coram nobis super hoc legitime cōtes
tata. p̄stato de veritate dicenda ab vtraz
parte iuramento receptis testibz z hincinde
eoz attestatiōibz in presentia partiū publi
catis. auditis etiā que partes p̄ponere volu
erunt cōmunicato cōsilio peritoy p̄fatus
D. in scriptis adiudicam⁹ in viz p̄fate B.
mulierē. mādantes dicto viro vt eidē mulie
ri legitime cohabitēt z eā maritali affectiōe
p̄tractet. decernētes vt inter p̄fatū D. z P.
mulierē nō matrimoniū q̄s fuit postmodū
de facto p̄tractū sed pot⁹ p̄cubinatū extitit
se. dantes eidē mulieri si sibi placuerit licen
tiam cū aliquo cōtrahēdi dño concedēte.
Lata in scriptis fuit hec sn̄ia z lecta publice
die tali z tali loco rē.

Sentētia diuortij inter viz z vxorem p̄
pter impotētiam coeundi

A nomine dñi Amen. Cū E. muli
er lat̄rix p̄sentiū coram nob m̄f. rē.
peteret separi a viro suo cui p̄ trien
nium cōtinue cohabitauit. p̄ eo q̄ ipsa dice
bat eundē viz suū impotentē ad reddendū
ei debitū iugale cum desideret esse mat̄ et
filios procreare. lite corā nobis legitime cō
testata. p̄stata ab vtraz pte de veritate dicēda
iuramēto receptis testibz. et eoz attestatiōi
bus diligēter examinatis z publicatis. audī
tis i allegādo hincinde p̄positis habito cōsi
lio peritoy i scriptis tulim⁹ sn̄iam diuortij i
ter eos. Dātes vtriqz si eis placuerit cū alijs
licentiā p̄trahēdi. Lata z lecta fuit hec sn̄ia
in scriptis rē.

Forma epistolarum

**Sententia diuortij inter virum et uxorem propter
affinitatem**

In nomine domini Amen. Cum R mulier coram nobis J. mis. etc. peteret se separari a viro suo. pro eo quod ut ipsa dicebat dicitur vir cognouerat carnaliter sanguineas suas dicte mulieris antequam cum dicta muliere matrimonium contraxisset. lite coram nobis etc. Habito consilio peritorum diffinitive pronunciamus in scriptis nullum matrimonium inter ipsos fuisse de iure contractum. Lata et lecta etc.

Qualiter apostoli procedunt in causa matrimoniali vel a sententia alia interlocutoria.

Anticissimo in christo patri et domino. domino sacrosancte romane ecclesie summo pontifici J. licet indignus B. episcopus cum summa reuerentia pedum oscula beatorum in causa matrimoniali que inter D. virum et vna parte. et E. mulierem ex altera. coram nobis extitit ventilata pro muliere sententiam tulimus quam in te credimus esse latam. a qua sententia ex parte viri predicti ad se. ap. extitit appellatum in hunc modum. In nomine domini amen etc. ponendo totam appellationem in forma deferretis eidem has nras litteras patentes nro sigillo sigillatas pro apostolis sibi duximus procedendas. Data etc.

Forma excoicationis qualiter procedat contra contumaces nolentes coram iudice comparere cum constat de contumacia

Obanes mis. etc. rectori etc. Veniens ad nos L. lator presentium nobis exposuit querendo quod cum B. de T. pro nras litteras citaret ut compareret coram nobis sibi et suis petitionibus resistens pro eo quod ut dicebat super quamdam re iniuriabatur eidem. et cui dies. c. pro termino premissis fuerat assignatus que coram nobis comparere deberet. Et cum dicitur lator ipsa die comparuit coram nobis et etiam sequenti petens a nobis ut contra ipsum aduersarium tantum contra contumacem procedere deberemus. Sed quia nobis non constat virum ad ipsum citatio nostra puenit. B. vobis. q. super his inquiratis diligenter veritate. et si inueneritis ipsum citatum fuisse ut asserit denuncietis eundem publice excoicatum. quia nos ipsum propter suam contumaciam excoicationis duximus vinculo innotandum

Qualiter excoicatur propter contumaciam prestans cautionem de pariendo iuri refusus sibi expensis debeat absolui et denunciari absolutus etc.

Obanes mis. etc. dilecto suo vicario etc. Cum occasione etc. questionis que coram

nobis inter P. et J. ex parte vna. et R. de R. ex altera vertit predictus P. pro nos excoicatur propter suam contumaciam extitisset. Quia pro nunc veniens prestavit cautionem de pariendo iuri et refusus extitit. aduersario dicto. id ipsum a sententia excoicationis duximus absoluendum. Unum mandamus vobis. q. dictum P. in locis in quibus auctoritate nostra denunciatus excoicatus denuncietis eadem auctoritate publice absolutum. Datum etc.

Qualiter sententia pro matrimonio lata sit executioni mandanda

Obanes mis. etc. S. archiepiscopo. etc. Z. de B. que coram nobis querendo monstravit. quod cum in causa matrimoniali que coram nobis inter ipsos ex vna parte. et J. virum suum ex altera extitit ventilata. et pro ipsa muliere sententiam diffinitiuam tulissemus. ipse sibi cohabitare et eam maritali affectione tractare recuset. Quocirca vobis in preteritis obedientie precipiendo B. q. ipsum J. monitione premissa ad cohabitandum dicte mulieri tantum uxori legitime et eam maritali affectione tractandum auctoritate nostra pro censuram ecclesie compellatis. Et nihilominus B. vobis. q. si sententias nostras noluerit observare. eadem auctoritate excoicetis eundem. et de omnibus eidem communicantes auxilium et consilium impendentes. Datum etc.

Qualiter episcopus debeat scribere platis et vicariis quoniam vir diuertit ab uxore et est vagabundus etc.

Hiueris sancte matris ecclesie platis et eorum vicariis ad quos presens littera puenit Johannes mis. etc. Salutem et sinceram in domino charitatem. Quia L. lator presentium intuitu dyaboli ac eiusdem presumptuosa temeritate et presumptione temeraria ductus. ab uxore diuertens eidem cohabitare recusat. et alius est vagabundus pro loca discurrens varia et diuersa. Rogamus vniuersitatem vestram quantum cum dictus L. inuentus fuerit in partibus vestris ipsum ad cohabitandum dicte mulieri tantum uxori legitime. et eam maritali affectione tractandum pro censuram ecclesie compellatis. Datum etc.

Sententia lata pro causa pecuniaria super ordinato rei de qua agit et similiter cum in eadem causa reus absolutus ab impetitione actoris

Obanes mis. etc. Cum A. de B. peteret centum lib. thuronum. ex causa mutui vel depositi vel ex causa alicuius obligationis vel alio contractu iusto modo. Tandem coram nobis lite legitime contestata etc.

Forma epistolarum

receptis testibus etc. Et quod inuenimus quod A. legi-
time pbavit quod se obrulit pbatur dictum L
ab impetitione dicti A. duximus absoluendum
Datum etc.

Forma qualiter episcopus quicunq; de
beat sequi suam sui coepiscopi dimissoria si
ue comendat.

Eueredo in xpo patri et amico cha-
rissimo Z. epo venefrano. J. eadem
mis. ratis bon. eps. Salutem et since-
ram in dno charitatem. Tu sic iustum et rationabi-
le et etiam in sacris canonibus dicat quod malefa-
ctores non debeant de sua malicia commodum
reportare. Idcirco grauiter condolentes si-
gnificamus T. laicum in nostra dyocesi rapi-
nam et quod plures excessus publicos et notori-
os contra deum et iustitiam et libertatem ecclesiasti-
cam commisisse. quem nos canonica monitione
premissa excommunicauimus propter factos ex-
cessus et crimina ab eodem commissa. Uex cum
ipse sententias nostras vilipendens non curat
nobis et ecclesie nostre satisfacere de tatis in-
iuriis et excessibus iam commissis. Rogamus vos
quatenus dictas sententias nostras publice
tis. et faciatis subditis vestris in ecclesiis ve-
stre dyocesis publice nunciare diebus dominicis et
festiuis ut nos pinde vobis ad similia si con-
tigerit teneamur.

Littera dimissoria siue commendatoria pro
clericis se ad partes alias transferentibus

Hiuersis sancte matris ecclesie platis
et eorum vicariis. Johannes mis. etc. Sa-
lute et sinceram in domino charitatem.
Haueritis H. sacerdotem nostre dyocesis. per
nos vel per tale episcopum de licentia nostra ad sacer-
dotalem ordinem fuisse promotum. Verum cum idem
sacerdos ad partes alias ut asserit propter ne-
cessitatem affectauerit se transferre nobis hu-
militer supplicauit. ut ad hoc litteras dimis-
sorias et licentiam sibi concedere dignaremur.
Nos vero ipsius precibus inclinati eidem non
excommunicato. non suspeso. nec alicui irregulari-
tatis quam nos sciamus nota vel nota re-
sperfo. predictas litteras et licentiam duximus
concedendas. quem vniuersitati vestre perp-
sius commendantes. Rogamus quatenus cum
ipsum ad partes vestras venire contigerit per-
tatis in susceptis ordinibus in ecclesiis vestris
liberaliter ministrare ac diuina officia cele-
brare. nos autem quantum humana fragilitas
nosse sinit vobis de ipso laudabile testimo-
nium perhibemus.

Qualiter clerici extranei non recipiant in
episcopatu sine lris commendatoriis

Obannes mis. etc. dilectis suis Z. re-
ctoribus. vicariis. archiepiscopis byteris. p-
curatoribus et ceteris clericis ecclesie
argenti. cini. et dyoc. Salutem et bene. Quia non
nunquam quod plures sacerdotes et excommunicati
alij irregularitate. alij infamia notati. alij in-
terdicti et suspensi ad partes alias se transferunt
absque licentia dyocessani. quod cedit ad multam
animarum periculum. Idcirco vobis in virtute obedi-
entie et sub pena excommunicationis precipiendo. V. q.
nullos clericos extraneos alij de venientes in
ecclesiis vestris ministrare vel diuina celebrare
absque nostra speciali licentia permittat. Alioquin
tanquam inobedientes filios vos quod uis puniemus
Datum etc.

Littera per quam conceditur presbytero alij de ve-
nienti quod celebret in episcopatu

Obannes mis. etc. Uniuersis recto-
ribus. commendatoribus. vicariis. archi-
episcopis byteris et ceteris clericis per Argenti.
cinita. et dyoc. constitutis. ad quos presbiteri lra pue-
nerit Salutem etc. Vidimus et diligenter inspe-
ximus lram reuerendi patris domini P. dei gratia
Basiliensis. episcopi. sub hac forma etc. Nos pro pres-
bitero licentiam damus et concedimus quod in vna
dyoc. vel ciuitate usque ad biennium tamen diuina
officia celebrare. ita tamen quod presbiteri et alia ecclesia-
stica sacramenta non possit ferre. nisi si sibi in-
iunctum fuerit ab illis qui curam animarum a nobis vel
a nostris predecessoribus receperunt In cuius rei
etc. Datum etc.

Littera episcopi directa ad episcopum quod promoueat
ad ordines clericos sue dyocesis

Eueredo in xpo patri etc. Episcopus etc. per
Iohanne subdiacono nostre dyoc. la-
toze presbiterum quem vobis mittimus examina-
tum. et ad T. ecclesie nostre dyoc. presbiteratum pa-
ternitatem vestram duximus ex affectu roganda. quod
tenet cum vos contigerit ordines celebrare. Ut
sic. quod si vos contigerit in istis quatuor temporibus pro-
prietur ordines celebrare. ipsum ad ordinem
dyaconatus dignemini promouere etc.

Littera ordinationis ab episcopo extraneo

Hiuersis presbiteris lras etc. Salutem.
etc. Haueritis nos talem clericum la-
torem presentium de licentia et per lit-
teras reuerendi patris talis episcopi sue dyo-
cesis ad titulum T. ec. talis dyocesis. ad dy-
aconatus ordinem promouisse. In cuius rei etc.
Datum etc.

Forma epistolarum

Forma litterarum pro redemptione captiuorum

Obannes mis. rē. Uniuersis xpifidelibus p agan. ciuitate z dyoc. constitutis. ad quos pntes lre puenerint.

Salute z bnd. Qm̄ vt ait apls Omnes stabinus an̄ tribuual xp̄i recepturi. put vnusquisq; gesserit in corpe siue bonū fuerit siue malum. oportet nos diē missionis extreme misericordie opib; puenire. ac ea seminare i terris que reddere dño cū multiplicato fructu recolligere possum; in celis. firmā spem fiduciaq; tenētes. Qm̄ qui parce semiat. p. ce metet. z q; seminat in bndictionib;. de bndictionib; metet vitā eternam. Vel aliud facias p̄m̄iū. Eterni patris fili; dñs noster Jhs xps cui ip̄e pater oim̄ vnoꝝ z mortuoꝝ iudiciū tradit cū sederit in solio maiestatis fm̄ opa sua cuilibet redditur; opib; misericordie. sicut ip̄e testat; p̄cipue discipulabit. z quēadmodū p opib; pietatis bonis glorie regnū p̄ferē. Ita p illoꝝ defectu malos ad tartarea regna detruhet. vbi ē ignis inextinguibilis diabolis cū eis angelis preparatus. Cū igit; Maria latric; p̄sentū habebat quendā viz scz suū Petrū noie apud S. locū in terra sarracenoꝝ captiuitate detentū. z ip̄e captiuus p redemptōe sua cētuz libras L. dño suo soluere teneat. z nō habeat vñ dictā pecuniā soluere possit. nisi auxilio z elemosynis xpifidelū adiuetur. Uniuersitate vestrā rogātes monem; z i dño exhortamur Quaten; de bonis a deo vob; collatis eidem mulieri ad redimendū de captiuitate dictū viz suum pias elemosynas z ḡta charitatis subsidia crogetis. vt p̄ h̄ z alia bona que dño inspirāte feceritis. ad eterne felicitatis possitis gaudia puenire. Hos em̄ de omnipotentis dei misericordia z beatorū apostoloꝝ petrū pauli auctoritate. z ea quā nobis dñs indulsit potestate p̄fisi oib; vere penitētib; z confessis qui eidē mulieri ad extrahendū viz suū de captiuitate p̄dicta manus porrexerint adiutrices. xl. dies de iniuncta sibi penitētia legitime misericorditer relaxamus p̄ntib; post biennū minime valituris

Datum rē.
Forma litterarum pro recolligendis elemosynis ad opus hospitalium z piorum locorum

Obannes mis. rē. Uniuersis xpifidelibus rē. Qm̄ vt ait apls. Om̄s stabi.

rē. vel eterni p̄ris rē. Cū igit; tale hospitale die noctuq; recipiat infirmos debiles pauperes z egenos. a q̄buscūq; xpianoꝝ p̄ribus veniētes. z eis put ip̄i; hospital; facultates suppetūt necessaria admittret. vniuersitates vestrā rē. vt sup; p̄. rē.

Forma litterarū p quā ep̄s cōmendat nūcios p recolligēdis elemosynis a rectorib; sue dyocesis

Obannes mis. rē. dilectis suis rē. A rectorib;. cōmēdatorib;. vicarijs. archiep̄s byters; z ceteris clericis ecciaꝝ agancē. ciuitatis z dyoc. Salute z bnd. Cū latores p̄ntium ad petēdū colligendū z recipiendū elemosynas a xpifidelib; ad op; tal; hospitalis sint sp̄ales nūcij deputati. vniuersitate vestrā rogam; z in p̄tute obedientie p̄cipiēdo. D. q. cū dictos nūcios ad ecclesias vestras venire p̄tulerit ip̄os p honore z reuerētia sancte romane eccie. Cū p̄nilegijs z indulgētis ad petendū z recolligendū elemosynas tal; hospital; siue eius nūcij vberime fulciti sūt z dorati. benigne ac caritatiue recipiat;. inducētēs prochianos vestros p̄ijs exhortatiōib; vt eis porrigāt subsidū charitatis. z ip̄is nūcij indulgētias et p̄uilegia papalia exponere p̄mittatis. Sciētes q; vos p̄pter obedientiā laudabimus. z p̄pter inobedientiam grauitē puniemus.
Datum rē.

Forma l̄raz p fabricatione pontium

Obannes mis. rē. Qm̄ vt ait aposto- lus. U. eterni p̄ris rē. Cū igit; tali loco sup; flumio qd; taliter nuncupat; vbi i hiemali tpe p̄pter inundatōes aquarū q̄s plures fuerūt mortui xpiani. alij v̄o fluctibus expositi sarcinulas z alias res suas irreuerabili; amiserūt. qdaz pons sit valde necessari; q; trāsēntib; hincinde rē. Uniuersis rē. vt supra.

Littere p fabricis ecclesiarum

Obannes mis. rē. Uniuersis xpifidelibus rē. Splēdor; paterne glie q; sua mundū illuminat ineffabili claritate. pia vota fidelū de clemētia maiestatis ip̄i; spectatū tūc p̄cipue benigno fauore pleq; cū deuota ip̄oꝝ hūilitas sanctor; p̄cib; meritis adiuuat. Cū igit; tal; eccia nre dyoc. in honore dei z eius genitricis z sancti A. d. no uo incipiat fabricari. z nō possit absq; fidelium auxilio z cōsilio p̄sumari. vniuersitate vestrā rē. vt s;. In fine p̄suevit aliqū pōn

Forma epistolarum

huiusmodi clausula. Preterea ratas et gratas habebimus indulgentias quas ceteri archiepiscopi et episcopi nostris subditis dicto operi beneficientibus duxerunt acten? scedendas. Datū rē.

Forma lre pmo. eius que de sarracenicis perfidia vel iudaica sumpsit originem et ad fidem catholicam est reuersus

Obannes mis. rē. vniuersis christifidelibus per anagen. ciuitatem et dyocelis. rē

Eterni patris filii rē. vt supra. Luz

Jo. et R. vxores suas latores pntium diuino illuminati spiritu que fugat tenebrarum errores. iudaice cecitatis perfidia derelicta ad christum deum verum lumem penitent? sint reuersi et sacri fontis liquore diuina gratia insigniti. nihil secum preter nuda corpora deportantes. et quasi modo geniti infantes lac percipientes dulcedinis. Sic cum et ipsi instructione fidei emolimento christique fidelium indigeant auxilio et fauore. Vniuersitatem vestram rogamus. vt supra. quatenus de bonis a deo rē. ne propter defectum necessariorum in opprobrium christiane religionis quod absit ad pristinae cecitatis errorem redire tanquam canis ad vomitum compellantur. Nos de omnipotentis dei misericordia rē. Datū rē.

Forma littere quando auctoritate domini pape dispensat cum scolari super defectu natalium extracto. rē.

Vniuersis patres litteras. rē. Noueritis nos summi pontificis in hunc modum litteras recepisse J. rē. Nos pro consideratis vniuersis circumstantiis diligenter in dicto rescripto apostolico preteritis ipsum A. scolarem de idoneitate persone. litteratura. reuersatione et vita ipsi? examinandum duximus? put nobis in dicto rescripto apostolico est iniunctum. Et quod eundem competentis litterature idoneum et alio modo competens litteraturam inuenimus. cum eodem auctoritate domini pape que fungimur in hac parte quod ad omnes ordines. promoueri et ecclesiasticorum beneficium. Etiam si cura animarum habeat obtinere valeat dispensationem. ita quod sic on? et cura beneficium redierint se faciat statutis temporibus ad ordines promoueri et residentiam faciat in eadem personalem. In cuius rei rē.

Qualiter episcopus auctoritate domini pape penitentiarum dispensat cum clerico super irregularitate extracta per cubinatum.

Vniuersis rē. Noueritis nos religiosos viros domini pape penitentiarum recepisse litteras in hac forma. Venerabilis penitentiarum rē. Ulex quod recepta suffici-

enti cautione a dicto presbytero quod in domo propria nec aliena cubinam de cetero non retinebit. eo quod ab officio suspensus ad tempus put videmus expedire eundem presbyterum a iuria excommunicationis que erat astricta? tenebat. pro cubinam auctoritate predictarum litterarum absoluimus. et cum eodem super irregularitate extracta duximus? dispensandum. In cuius rei rē.

Quoniam episcopus vocat ad synodum clericos sue dyocesis

Obannes mis. rē. Vniuersis Episcopis et archiepiscopis byteris procuratoribus et capellanis ecclesie patauen. ciuitatis. et dyoc. Salutem et benedictionem. Cum nos accedemus die B. primo futuro synodum disponere domino apud Z. celebrare B. vobis in virtute obedientie et sub pena suspensionis officiorum et beneficiorum. quatenus ad eandem synodum die super assignata sine mora et dispeditio accedatis. ita quod nullus aliquam causam excusationis preterdat. Volumus? etiam et mandamus? quatenus in quolibet ecclesia remaneat vnus presbyter cum inter se celebret diuina cum vno seruiente et populo administret ecclesiastica sacramenta. Alioquin noueritis quod vos non venientes officijs et beneficijs duximus suspendendos. dummodo impediti aliqua probabili causa et rationabili non existant. Datum rē.

Quoniam episcopus procedit contra clericos non venientes ad synodum

Obannes mis. rē. vicario vel archiepiscopo bytero loci J. Salutem et benedictionem. Quia Z. rector F. ecclesie non venit ad synodum quam nuper in A. duximus? celebrandum. nec alias per litteras vel per nuncium se legitime excusauit ipsum ab officio et beneficio duximus? suspendendum. Mandantes vobis. quatenus inhibeatis sub pena excommunicationis prochanis dicte ecclesie quod eides nihil persoluant de iuribus dicte ecclesie. sed vobis de omnibus reddant et intendant quod recipiunt. Etiam et ad vos mandatum nostrum. et quod ipsa et omnia iura ecclesiastica ipsi? et ornamenta fideliter custodiat. rē. Datū rē.

Qualiter episcopus excuset aliquem de synodo.

Obannes mis. rē. dilecto suo D. rectori ec. U. Salutem et benedictionem. Recepi mus vestras litteras continentes quod cum vos quadam instanti et urgenti necessitate impediti ad synodum nostrum non possitis absque gravi damno et scandalo interesse vos habeamus? a dicta synodo excusatos. Nos pro vestris iustis precibus

Forma epistolarum

paterna solitudine inclinati vos habebimus hac p vice a pfata synodo excusati dū modo aliquē pcuratorē pstituatīs q vice et noīe vestro recipiet et acceptet ea que in dicta synodo p nos extiterint ordinata.

Qualiter epus vocat clericos sine dyocessis ad ordines suscipiendū

Dhannes mis. rē. dilecto suo archiepiscopo byterō. **S.** Salutē. rē. Auertitis q nos auxiliāte dño i istis quattuor epibz primo vcturis intēdim⁹ apud **B.** ordines celebrare. Un̄ **B.** vobis. q. puocatis corā vobis rectoribz cōmēdatoribz ceteris ecclesiaz clericis bñficiariis et illis q ad ordinem sunt pmouēdi ex pte nra sub pena officioz et bñficioz iniūgatis eisde vt p̄dicta die apud talē locū absqz more dispēdio accedāt a nobis ordines q̄s on⁹ bñficioz eorundem req̄rit suscepturi. alioq̄n nō veniētes ab officijs et bñficijs durim⁹ suspēdendos

Littera ordinatōis ab ep̄o suo

Dhannes mis. rē. Uniuersis rē. **S.** salutem. rē. Auertitis nos **E.** clericū **B.** eccie talis loci nre dyocess̄ latorē p̄ntiū ad dyaconat⁹ ordinē statuto tpe p̄mouisse. In cui⁹ rei rē.

Quādo ep̄s excusat aliquē ab ordinibus suscipiēdis

Dhannes mis. rē. dilecto suo **R.** rectori. **O.**z nob significastis q vrgente quadā inēuitabili necessitate ad p̄sens nō poteratis ad nos tali die accedere a nob ordines suscepturi. nos rogādo q vos ad p̄ns haberem⁹ a susceptōe p̄dictoz ordinum excusatos. nos hō vestri p̄cibi inclinati a susceptōe p̄dictoz ordinū excusam⁹. hab vob lras nro sigillo munitas i testimoniu⁹ p̄cedētes. Datum rē.

De inuentario faciendo in eccia vacāte

Dhannes mis. rē. dilecto suo **B.** archiepiscopo byterō talis loci rē. **R.** Relatione plurimoz intellexim⁹ q **E.** bone memorie talis rector tal eccie est viam vniuerse carnis ingressus. Quocirca. **B.** vob. q. v̄s̄is lris absqz mora ac dispēdio ad dictam ecciam vos p̄sonalit accedētes faciatis fieri inuentariū de omnibz rebz ip̄i eccie tam mobilibz q̄s immobilibz a minimo vsqz ad maximū. et ipam ecciam tā in t̄p̄alibz q̄s i sp̄ualibus alicui sacerdoti fideli et idoneo cōmēderis qui ipam ecciam custodiat. et oēs res eius bene et fideliter quousqz dicte eccie sit

puisum. Datū rē.

Qualiter epus patronis scribere debeat q p̄sentent se ad ecciam vacante

Dhannes mis. rē. Uniuersis patronis heredibz parrochianis. ac illis q ius hnt p̄ntandi ad ecciam **S.** salutem et bñd. Cū eccia talis vacet ad p̄ns p mortem **H.** bone memorie quondā rectoris eccie memorate. **B.** vob. q. die tali vos nro conspectui p̄ntetis. vt eadē die nobis aliquā litteratam p̄sonā et idoneā in rectorem ad dictā ecciam sit et p̄cordie p̄ntetis. Alioq̄n nos dicte eccie de rectorē put de iure fuerit curabimus puiderē. Datū rē.

Qualiter ep̄s p̄stituat rectorē ad p̄ntationem patronoz

Dhannes mis. rē. Uniuersis parrochianis vel dilectis suis clericis portionarijs talis eccie. **S.** salutem et bñd.

Auertitis q nos ad p̄ntationē **S.** regis patroni vel ad p̄ntationē patronoz eiusdē ecclesie clericū latorē p̄ntiū (quē de litteratura et idoneitate p̄sone ac vita et p̄uersatiōe ip̄i multipliciter cōmēdamus) instituimus rectorē in eccia memorata. Ita tñ q p̄ istaz p̄ntationē patronis alijs si q̄ sunt nullum in posterū p̄iudiciū generet. Et si requireret on⁹ bñficij sic se faciat statutis t̄p̄ibz ad offis ordines pmoueri. Alioq̄n h̄mōi grā q̄ bñficiū ip̄m habet nulli⁹ penit⁹ sit momēti **I.** de hō nobis ad sancta dei euāgelia corporaliter p̄stitit iuramētū q nobis et successoribz nostris canonice intrantibz obedientiā et reuerētiā exhibebit. et q nobis et ipi eccie v̄libon. p̄soluet integre iura nostra et q snias nras et vicarioz nostroz. et statuta synodalia obseruabit. Et q in dicta eccia residentiā faciat p̄sonalē. nisi de licētia nostra et successorū nostroz fuerit aliquē excusat⁹. et q oia iura ip̄i eccie p viribz iā deposcet. Un̄ **B.** vobis. q. eidē rectori vestro obedientiā et reuerētiā exhibētes. sibi de iuribz dicte eccie plenarie respondeatis. Et q ip̄e vos p iuribz dicte eccie cōpellerē possit. sibi p̄ntem plenariā p̄cedimus potestātē. et snias quas ip̄i p iuribz dicte ecclesie rite tulerit. in rebelles nos ratas habebimus atqz firmas. et eas faciemus auctoritate domino vsqz ad condignam satisfactionem inuiolabiliter obseruari. Datum rē.

Qualiter ep̄s cōmēdat ecciam cū cōmēdatos facit fructus

Forma epistolarum

Onsimilis littera fiat de cōmendā/
e da ecclesia cū cōmendatos facit fru
ctus suos. excepto q̄ nō dicat insti/
tuimus. sed cōmendam⁹. Et ubi dicit obe/
diatis tanq̄ rectori rē. scribatur tanq̄ com
mendatori

**Concessio cōmendatori p̄ ep̄m ⁊ suū vi
carium facta.**

Obhānes mis. rē. Uniuersis parro
chianis rē. Rouerit nos a nro vica
rio recepisse lras sub hac forma. Pe
trus de B. rē. nos p̄dic⁹ ep̄s cōmendato.
factū p̄ subscriptū vicariū approbātes eun
dem instituim⁹ in eadē ecclesia curā ⁊ admi
nistratiōem eiusdē eccie sibi in spūalib⁹ ⁊ tē
poralib⁹ p̄cedētes. ita tñ q̄ ex hmōi p̄cessio
ne patronis alijs si q̄ sunt nullū in posteruz
p̄iudiciū generet eidē. Insup rectori p̄cipi
endo mādantes. quaten⁹ infra tps p̄stitu
tiones ⁊ canones diffinitū faciat ad oēs or
dines pmoueri. ⁊ in ip̄a faciat residentia p̄
sonalem. Datū rē.

Qualiter ecclesia cōmendatur ad tps

Obhānes mis. rē. Cū dicta ecclesia
vacet ad p̄sens ⁊ expediat q̄ interim
omnia bona ⁊ ornāmēta ipsi⁹ nō pe
reant. sed poti⁹ cōseruent. Nos em̄ ecclie p̄
dicte ⁊ bonis ipsi⁹ cōpatientes ipsam eccle
siam ⁊ bona tā spūalia q̄ mūdana tali p̄s by
tero latozi p̄ntium quousq̄ eidē ecclesie de
rectore prouideat p̄sentibus cōmendamus
Unde mandam⁹ quaten⁹ eidē p̄s bytero de
omnib⁹ iurib⁹ dicte ecclesie respōdere cure
tis. ⁊ q̄ ip̄e p̄iurib⁹ dicte ecclesie vos com
pescere possit sibi p̄ p̄sentes plenariā p̄cedi
mus potestātē.

**Confirmatio portionarij in ecclesia va
cante.**

Obhānes mis. rē. dilecto suo clerico
ecclie nostre dyoc. Salutē ⁊ bñdi.
Collationē portionis cū p̄stimonijs
sup decimis taliū parrochianoz eccie talis
q̄ vacauerat p̄ mortē A. q̄ndam portionarij
dicte eccie tibi factā in dicta eccia p̄ discre
tū viz B. rectorē gratā ⁊ ratā hñtes ip̄am
auctoritatē nostra salua p̄tificiali tertia cō
firmam⁹. In cur⁹ rei rē.

Confirmatio p̄stimonijs tantū.

Obhānes mis. rē. vt supra prima col
latione p̄stimonijs. s. decimas taliuz
parrochianoz tal' eccie tibi factā in dicta ec
clesia p̄ discretū viz rē. vt in primo. Si p̄o

datur p̄stimoniū de mensa rectoris in certa
pecunie quantitate. non scribat salua tertia
pontificali rē.

Confirmatio generalium causarum

Obhānes mis. rē. dilecto suo B. re
ctori F. ecclesie. Salutē ⁊ benedi
ctionē. Uniuersitatē causarū quas
in ciuitate E. vel in tali castro occurrere cō
tigerit vobis auctoritate nostra totaliter cō
mittim⁹ audiendā. ⁊ eam sine canonico ter
minandā faciēdo qd̄ decreueritis auctozita
te nostra p̄ censurā ecclesiasticā firmiter ob
seruari. Testes autē qui fuerint nominati
preterq̄ de crimine si se gratia odio v̄ timo
re subtraxerint. censura ecclesiastica simili
auctoritate nostra cogatis veritati testimo
nium p̄hibere

Commissio specialis

Obhānes mis. rē. Causam q̄ verti
tur inter D. mercatorē ex vna parte.
⁊ A. de L. ex altera sup quadā pecu
nie quātitate vobis cōmittim⁹ audiendā. et
eam sine canonico terminandā faciēdo qd̄
decreueritis

Commissio in causa matrimonij tantū.

Obhānes mis. rē. Causam matrimo
nialē que vertit̄ inter B. viz ex vna
parte. ⁊ A. mulierē ex altera. vob̄ cō
mittim⁹ audiendā quousq̄ ad nos eā duxeri
mus renocandā. vel aliter nihilomin⁹ dif
finitiuā sniam nobis reseruātes. faciēdo rē

Alia commissio in causa matrimonij

Obhānes mis. rē. In causa matri
moniali q̄ corā nobis iter p̄. ex vna
pte. ⁊ B. ex altera ventilat. vobis re
ceptiōem testiu⁹ tñ duxim⁹ cōmittendam.
Mādantes vobis. q. receptis testib⁹ nobis
attestationē p̄ publicā manū scriptas et ve
stro sigillo iterclusas p̄ certū nūciū trāsmi
tatis. assignādo p̄tib⁹ rē.

Renocatio commissiois.

Obhānes mis. rē. A. dilecto B. rē.
Causa que inter L. ex vna parte. et
R. de B. ex altera coram nobis ex
delegatiōe nostra sup tali re vertitur ad nos
totaliter renocam⁹. Mandātes vobis qua
tenus ordinationē processus et que coram
vobis cōfecta fuerunt nobis p̄ partes sine
more dispensio ⁊ occasione aliqua destinet̄
Darum. rē.

**Forma littere d̄ cōfirmatione portionis
tanto tempe vacatis. q̄ collatio ipsi⁹ est ad**

Forma episcolarum

episcopii deuoluta

Querint vniuersi pntes lras inspe-
n cturi q cū nos mis. rē. ad talē eccle-
siam nostre dyocesis causa visitatio-
nis z correctiōis psonaliter accederem. cō-
perim q quedā portio in ipsa ecclesia tāto
tempe vacauerit. q collatio ipsi portio-
de iure restitutionū summi pōtificis ad nos
erat totaliter deuoluta. nos vero deum ha-
bentes pre oculis ipsam portionem tali cle-
rico de R. latozū pntium duxim pferendam
In cui rei rē.

Quando possessio datur alicui in emphi-
teotico tractu

Icola mis. rē. dilectis suis B. z S
clericis tal eccie. de tali loco nostre
dyoc. Quia nobis significasti q qn
dam hereditatē cōmunē ad collationē pdi-
ctam spectantem que est i tali loco insimul
habēt. cōsideratōe q se vobis sit inutil. cui
mercator i emphiteotico tractu dare de-
creuistis p certa annua pensione pdicte ec-
clesie pfoluēda. ppteritate nihilomin pdicte
ecclesie reseruata z vos nobis sub debito iu-
ramēto retulistis q hmōi tractus cedebat
in vtilitate ecclesie memorate. z q eadem ec-
clesia ppter hoc nullaz incurrebat lesionem.
Nos aut di cū cōtractū gratū z ratū habē-
tes ad h vobis pstabim nostz assensum pa-
riter z assensum. In cui rei rē.

Forma pfirmationis inter rectorē z cle-
ricos facta

Querint vniuersi pntes lras inspe-
n cturi q A. mis. rē. vidim diligēter
inspexim quandā lram diuisionis
inter A. rectorē ecclesie talis de tali loco ex
vna pte z clericos portionarios eiusdem ec-
clesie ex altera facte. cui tenor talis est rē.
Nos vero quia dictā diuisionē licite et sine
alicui prauitatis excessu ad vtilitatē eccle-
ie z rectoris ac clericoz pdictoz inuenim esse
factam auctoritate nra duxim pfirmādam
In cui rei rē.

Qualiter pcedit ptra clericos q veniunt
ptra diuisionem

Icola mis. rē. dilecto suo L. archi-
presbytero rē. Braue querelā cleri-
coz portionarioz tal ecclesie acce-
pinus continentē q rector ipsi eccie pzia
auctoritate ordinatiōem diuisionis infrin-
gere nitit. que inter eos auctoritate nra exti-
sit cōfirmata. Quocirca. D. vobis. q. pfa-

tos clericos sup ordinatōe hmōi nō pmitta-
tis inquietari a rectore pdicto. vel aliq alio
molestari. cōtradictozes z rebelles eadē au-
ctoritate p censurā ecclesiasticā cōpellendo.
Uex si inter pfatos rectores z clericos aliq
occasio alicui ordinatōis de nouo emerse-
rit ipam audiētes z eā sine canonico termi-
netis. Et si forte dictā causam nō poteritis
concordia vel iudicio terminare. dictā cau-
sam instructā ad examen nostri iudicij trans-
mittatis

Qualiter eps compellat rectorē et cleri-
cos vt administrēt scolari fructus sue por-
tionis.

Icola mis. rē. dilectis suis recto-
ri z clericis tal eccie. Veniēs ad nos
U. scolaris soci vester nobis humi-
liter supplicauit q vos auctoritate nostra p
vestris excessibz denūciarem excomunica-
tos publice faciēdo nūciari in ecclis dicti
castri corā fidei ppo diebz dñicis z festiuis
eo q eidē fructū portiois sue dedignamini in
studio ministrare. Un in pte obedientie z
sub pena excomitiōis vobis picipēdo. D.
quaten eidē de sue portiois fructibz solite
ministrēt q studēs feruēt ad scie metā p-
ueniat vt popat

Qualiter eps defendit ab exactionibz et
seruit. scolare pmo. ad ordines maiores

Dhānes mis. rē. Uniuersis archi-
presbyteris. rectoribz. cōmendatoribz
bus z ceteris clericis F. ciuitatis et
dyoc. Salutē. rē. Cū nos monitiōe pmissa
piorē z anazilles talis ecclesie excomunica-
uerim z excomunicatos publice facerem
nūciari ppter suos excessus notorios et ma-
nifestos p eo q a nobis moniti nō pmiserūt
p motū ad maiores ordines q cū p gine ma-
rimonialiter ptraire gaudere pūlegio cle-
ricali. imo ipm ad ptribuendū cū laicis an-
garia z exactionibz secularibz cōpulerūt z sen-
tētiās nostras vilipēdentes nō curauerunt
aliquaten obseruare in p iudiciū z pceptū
nō modicū ecclesiastice libertatis Dignum
est siquidē q aliq ex sua malicia cōmodū
nō reportet. Et cū dicat nil eni hūilitas vi-
deret. pdesse humilibz si ptempēt pumacibz
nō obesser. Nolētes itaq q tanta iniquitas
transeat impunita. nec tāta detur actio i cō-
sorzibz malignādi. D. vobis. q. dictos pto-
rem z anazilles z alios auctoritate nostra
pulsatis campanis z eccēsis cādel publice

Forma epistolarum

in ecclesijs vestris denūciatis excōmunicatos diebꝫ dñicis z festiuis quousqꝫ de tātis iniurijs factis ecclesie satisfaciāt cōpetenter z ipsos faciatis penitus excōmunicatos ab omnibꝫ artiꝫ euitari. eadē auctoritate om̄s sibi cōmunicātes vel parātes ꝑsiliū auxiliū vel fauorem

Larta quitationis illoꝝ q̄ bona ep̄i recipiunt z expēdūt

Hiuerſis ꝑntes litteras inspecturis **H.** mis. zc. Noueris q̄ die tali i loco tali recepimꝫ cōputatiōem a seruiēte nostro de omnibꝫ que de nobis z mandato nostro vsqꝫ ad ꝑsentes diē recepit. tenuit soluit z expēdit. q̄ de omnibꝫ receptis expensis z solutis nobis bonā z iustā reddidit rationem. propter qd̄ ipsum ad reddendā nobis z successoribꝫ nostris rōem damꝫ ꝑ libero z quieto

Alia lra quitatiōis quādo aliqd̄ remanet ad soluendum

Querint vniuersi ꝑntem paginā inspecturi q̄ nos **S.** mis. zc. die tali z loco recepimꝫ cōputatiōem a **Z.** seruiēte nostro latoꝝe ꝑntium de oibꝫ que de nobis z mādato nostro vsqꝫ ad ꝑntem diem recepit. tenuit. soluit. z expēdit. q̄ de oibꝫ cōputatꝫ remāserūt ad soluendū nob. **xx. lib. th. z. x.** modia frumēti. De alijs ꝑo exceptis solutis expēsis nob reddidit bonā z iustam rationem. zc. vt supra

Quando episcopus vadit ad visitādum dyoce.

Icolaꝫ mis. zc. dilecto suo **Z.** rectori vel cōmendatori seu ꝑcuratori talis eccie **Salutē.** Noueritis q̄ nos dante dño die tali erimꝫ in vestra ecclesia z eā intēdimꝫ visitare. **Uñ.** **D.** vob. q. ꝑparetis ad recipiendū nos hilariter z benigne z ad ministrandū nobis ibidē procurationes nostram. **S**ignificantes parrochianis vestris q̄ nos vbi erimus illa die. z q̄ illi si necesse fuerit a nobis ecclesiastica recipiāt sacramēta. **Datum zc.**

Littera cōpulsina q̄ rector faciat i ecclesia residentia ꝑsonalē zc.

Dhānes mis. zc. dilect. **A.** suo **B.** rectori eccie. **Salutē zc.** Quia dignū z iustū q̄ eccia a iusto sui ꝑlati seruitio nō fraudet. qz ab eadē suscipit alimenta. **S**iquidē ꝑ certo cōperimꝫ q̄ vos ꝑtra deū z canonicas sanctiōes dictā ecclesiā a lōgis

temporibꝫ tanqꝫ ꝑsōsam repudiātā ꝑ derelicta habētes cū ꝑ obsequentiā vestra in ꝑꝫ alibus z tempalibꝫ fere penitꝫ est elapsa. nō curatꝫ ꝑut de iure tenemini accedere ad eādem. z sibi cū officijs vel alijs deseruire **U**rum cū tantā vestra desidia z negligentiaꝫ ꝑspicere oculis cōiuentibꝫ nō possumꝫ nec debeamꝫ sub dissimulatōe de cetero sustinere monētes. **D.** vobis in ꝑtute obediētie. q̄ tenus ab hinc ad dies octo ad ꝑfatā ecciam accedētes. facturi quod ordo exigit in eadē residentia ꝑsonalē. ita q̄ ꝑsencia vestra ipas faciat ꝑsolatā. **A**lioqꝫ patronis z heredibꝫ ꝑefate eccie nostris dabimꝫ lris in mādatꝫ q̄ nobis ꝑsentēt ꝑsonā idoneā ad ecclesiam memoratam

Qualiter ep̄s dispēsat cū aliquo q̄ possit duo beneficia retinere

Dhannes mis. zc. portionario. zc. **C**ōsideratis tue ꝑsone meritis ac industria. **Q**uapropter tuis meritis exigentibꝫ paterna sollicitudine te in nris amplectamur visceribꝫ charitatꝫ quā etiā benigno fauore ꝑsequi affectamꝫ. **U**olumꝫ ḡ vt cum portioe quā in dicta eccia obtines portioe quē tibi in tali eccia de tali loco canonicē est collata. insimul possis habere ac licite retinere tecū auctoritate ordinaria dispensamus cōstitutione seu cōsuetudine nō obstante

Qualiter ep̄s excusat aliquē ad tempꝫ a residentia in ecclesia faciēda.

Dhānes mis. zc. dilecto suo. **F.** rectori. **Q**uia nobis vestris lris significastis q̄ ꝑ plurimuz expediebat ex causa inenitabili z necessario sup q̄busdam rebꝫ vestris ꝑcurādis ad breue tps ad ꝑres alias vos trāsferre. z q̄ interim excusēꝫ a residentia in dicta eccia faciēda vsqꝫ ad biennū excusēꝫ. **I**ta q̄ ꝑ absentia vestra hmoi penā canonicā nō incurratidūmodo aliq̄ quē fidelē ꝑcuratorē in dicta causa ꝑstituatꝫ q̄ in eadē eccia ꝑꝫalia z ꝫalia administret. **I**n cuiꝫ rei zc.

Qualiter episcopus publicare z significare debeat con. ec.

Hiuerſis ꝑsentes litterā inspecturis **J**ohannes mis. Noueritis q̄ disponente domino talē ecclesiā de tali loco ad honorē dei z gloriose virginis marie marie z sancti **H.** intendimꝫ ꝑsecrare. nos ꝫ omnipotentis dei misericordia z bñōꝝ aploꝝ

Forma epistolarum

Petri et pauli auctoritate. et ea quam dominus indulget potestate confessis omnibus et vere penitentibus confessi qui ad dedicationem dicte ecclesie causa deuotionis et orationis peruenirent unum annum et quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia legitime misericorditer relaxamus

De anniuersario dedicationis ecclesie eiusdem.

Hiuersis christifidelibus ad quos presentes littere puenerint. Johannes mis. splendor paterne glorie etc. vt supra. Quod vere legit in sacris scripturis quod non locum bonum. sed homo locum sanctificare bonis operibus consuevit. propter hoc pijs et religiosis. non propter loca sed propter diuini cultus seruicium et reuerentiam saluatoris nostri et omnium nos debemus esse fauorabiles et benigni. Cum autem ad honorem et reuerentiam saluatoris nostri et genitricis ipsius talis ecclesia de tali loco duximus consecrandam. et cultus diuinus non debeat minui sed augeri. nos de omnipotentis dei misericordia et beatorum etc. vt supra. omnibus vere penitentibus confessis qui ad dictam ecclesiam quolibet anno in die ipsius anniuersarii causa deuotionis et orationis uenerint quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia legitime misericorditer relaxamus.

De uiduis et pupillis et orphanis defendendis

Excellentissimo domino. domino F. dei gratia illustri regi cecilie etc. S. mis. etc. Salutem corporis et anime cum omni reuerentia et honore. Accedens ad prentiam nostram. B. uidua latrice prentium non sine afflictione cordis nobis grauiter est conuestita. asserens quod cum ipsa sit uidua ac miserabilis persona. et officialis vestri castri ad instantiam mercatoris qui est diues et potens. qui super quibusdam bonis suis aggrauet et molestat eam. Et licet ipsa de sua facultate modica velit satisfacere alicui aduocato qui suam causam foueat et defendat. Nullum tamen est qui patrocinari velit ne predicti mercatoris incurrat inimicitiam vel offensam. Uex cum pia mater humilis ecclesia intuitu pietatis teneat miserabiles personas pupillos et orphanos defendere. et in sua iusticia seruare. excellentiam vestram rogandam duximus ex affectu. quod placeat dominationi vestre dictis. per rectoribus et officialibus scribere quod in hac causa se non intromittat aliquid diffinire. sed quod nobis dictam causam remittat

Et si aliquis de ea conuestus fuerit coram nobis sua iusticia persequetur. Et nos tam de ipsa uidua quam de ipsis pupillis et orphanis et miserabilibus personis faciemus fieri iusticie complementum

De episcopo ad episcopum vicinum quod in sua dyocesi suppleat vices suas

Enerabili in christo patri et amico suo charissimo domino J. dei gratia episcopo agnati. R. mis. etc. Cum inuincibili et necessaria causa in remotis partibus morem trahere intendamus super nostris et ecclesie nostre arduis negocijs tractandis. paternitate vestra rogandam duximus ex affectu. quod in ciuitate et dyocesi nostra que ordinis pontificalis spectat ad officium cum a vicarijs nostris vel eorum altero fueritis requisiti. dignemini exercere. ad hoc autem exercendi vobis plenariam concedimus potestatem. Insuper et gratas habere nos indulgentias quas subditis in episcopatu nostro preterito consecrationum ecclesiarum et aliorum piorum locorum et religionum personarum et captiuorum duxeritis relaxandum. Datum etc.

Qualiter archiepiscopus scribit suis suffraganeis de consecratione electi in episcopum

Omnes dei gratia archiepiscopus capuanus venerabilibus fratribus et amicis in christo charissimis eiusdem gratia tali episcopo Salutem et sinceram in domino charitatem. glorificetur nomen altissimi dispensans omnia suauiter. cuius incomprehensibilia sunt iudicia et inuestigabiles vias. quod in capitulo talis ecclesie de pastore prouidere dignatus est persona vtriusque eminentis scientie preedita honesta pacifica et benigna. de qua non minus prouisum esse ecclesie. Verum cum ad examinationem persone procederem. litteratura scientia et prouersatione ipsius inuenimus ipsum non tantum ad hoc sed ad maiora dignum esse fraternitatem vestram rogandam duximus ex affectu. quod tali die ad locum tale personaliter accedentes. eidem munus vestre sanctionis canonice impeditis. Datum etc.

Qualiter iudeus compellatur per censuram ecclesiasticam

Thannes mis. etc. tali archiepiscopo talis ecclesie Cum dominus papa ex solita benignitatis sue largitate omnibus vexillum sancte crucis deferentibus ad visitandum terram sanctam hierosolimitanam concesserit quod ad solutorem vsurarum minime teneatur

Forma epistolarum

Constitutis igitur coram nobis christiano et tali iudeo talis loci qui christiano prefato pretextu usurarium summam pecunie solvere tenebatur. Quia vero nobis per confessionem dicti iudei per testes vel per publica instrumenta constitit prefatum iudeum sorte sua debita de iure contentum. eisdem mandauimus quod nihil a prefato christiano ratione usurarium aliquatenus presumeret extorquere. Alioquin si secus attemptaret ipsum iudeum ad desistendum ab huiusmodi per uitate auctoritate nostra per censuram ecclesiam/asticam compellatis. scilicet excommunicatione omnem dicto iudeo communicantes et eisdem prestantes per silium auxilium et fauorem. et cum eodem mercimonio pertrahentes. et eisdem aliquid ratione huiusmodi debiti per solventes.

De episcopo ad legatum pro clerico concubinario

Eueredo in christo patri et domino U episcopo apostolice sedis legato A. mis. etc. Cum ad ecclesiam de tali loco nostre dioecese causa uisitationis et correptionis nos pergerit accessisse. inuenimus ibidem presbyterum portionarium eiusdem latores prentium super concubinatum excommunicationis sententiam incurrisse. quem et excommunicationem indicatam qua tenebatur astrictum duximus absoluendum. Sed quia cum eodem de irregularitate pertracta nequiuimus dispensare. ipsum ad paternitatem uestram duximus remittendum. vos affectuose rogantes. quod super irregularitate sic contracta dignemini dispensare misericorditer. Datum etc.

Qualiter episcopus remuneret laicos sibi seruientes

Uia mercenarius dignus est mercede sua. Et cum tam de rigore iuris quam de equitate rationis expediat quod bene et fideliter seruientes per dignam remunerationem recipiant. ne subtractio sanguinis quod absit de illorum manibus preceat quibus seruitium est impensum et subtractor a domino in die nouissimo reprobatus. Idcirco nos mis. etc. Considerato fuit nobis et ecclesie nostre per continue a legibus retroactis temporibus impeso quod talis fecit laicus seruicus clientibus noster latores prentium eisdem B. possessionem in tali loco existentem ad mensam nostre pontificis. spectantem in prentium perferendum duximus. ita quod inde fructus possessionis ipsius habeat in uita sua possideat. salua substantia rerum. Sed post mortem ipsius prefata possessio cum meliorationibus in eandem facta ad mensam per-

tifici. sine aliqua controuersia reuertatur In cuius rei etc.

Qualiter episcopus absens faciat aliquem canonicum recipi in ecclesia cathedrali

Icolaus mis. etc. dilectis suis. Cum in christo. ecclesia quedam ad presens uacet prebenda per mortem A. bone memorie quondam canonici talis ecclesie et ad ipsam consecrandam ad ecclesiam nostram. propter quedam immunitia negocia accedere non possumus. V. uobis. quod ad collationem ipsius prebende nomine et vice nostra. et simul cum capitulo per uobis et ipsi capitulo dominus ministraverit preceat. et permittimus nos ratum habitum et firmum quiddam de collatione predicta cum capitulo duxerit ordinandum Datum. etc.

Qualiter excommunicatus in genere qui furta commisit

Obanes mis. etc. tali rectori ecclesie. T. Accedens ad nostram prentiam mercatores latores prentium nobis lacrimabiliter est conuestus. quod cum ipse die tali apud domum suam in lectulo per cubisset. circa medietatem noctis hora dum in medio silentii esset aliquid maligno ducti spiritu deus pre oculis non habentes. clamor latenter in domum ipsius irruendo quendam summam pecunie et res alias exportarunt. Quocirca. V. uobis. quod in ecclesia uestra et in locis circumiacentibus auctoritate nostra monentis in genere omnes illos qui furta commiserunt predicta quod a receptione prentium usque ad dies octo secreto restituatur res prefatas. Alioquin tam ipsos malefactores quam sentientes in dictis ecclesiis excommunicatos denunciatis et faciatis publice nunciari quousque eisdem de prefatis rebus sibi furtiue subtractis plenarie satisfaciatur.

De limitatione ecclesiarum

Uonia labilis est memoria hominis cum a uili et corruptibili materia sit formata. et cum nil certi morte. nil incertius hora mortis. ideo inuentus fuit sacre scripture remedium ut ea que in prenti dispositione extiterint ordinata possint in posterum ad perpetuam rei memoriam liquido comprobari. Uerum cum in ecclesiis nostre dioecese uisitationis et correptionis officium exercemus. inuenimus iter eadem ecclesiarum rectores super decimis ad parochianorum scandalum pertrouersiam multipliciter ac nouiter subortam. cum uterque eorum ad inuicem et ad parochianos alteri manus auidas extendebant. Nos pro terminando litis discordiam ita

Forma epistolarum

auctoritate ordinariaque vtriusque partis beneplacita per viam pacis et concordie ferenda benigno favore dirigere cupientes prefatis ecclesiis limitam parochianos per certas terminorum distancias in hunc modum videlicet assignamus tali ecclesie parochie et terminos perpetuo limitatos. In cuius rei etc. Fecimus inde fieri duas cartas nostro sigillo munitas. quarum vna habet talis rector. alia vero talis rector

Actum etc.
Qualiter contra clericum incorrigibilem procedatur

Obannes mis. etc. archidya. Sic matutinum lucifer alia sidera in splendoris splendore et quasi sol refulgens in planetarum medio preeminenti choruscatoe clarum elucescit sic clericali ordo ad decorum domini dei iter alios eminentes resplicere. Clericus enim a clericis quod est fors. quasi in sorte domini electus interpretatur. quasi signum ad sagittam positum. Unde debet ostendere alijs quod oportet alios in domo domini conuersari ut malum euitet. bonum discat. Quod enim sit a placis facilius datur subditis in exemplum. Veritatem peccati exigentibus porcionarium talis ecclesie fama publica deferere inuenimus quibus pluribus delictis enormibus furto homicidio et excessibus publicis et manifestis. ac alijs criminibus multipliciter irretitum. Et licet per nos ut se corrigeret et de tantis excessibus satisfaceret caritativa monitio precessisset. Idem per. tamquam sue salutis imemor satisfacere recusauit. imo deteriora poribus commissis accumulatis saltim non formidauit nos scandalo multiplici perturbare. vel offensam et multa enormia delicta in contumeliam et ignominiam creatoris committere non expauit. propter quod ipsum excommunicamus et deinde ipsum recusantem de tantis excessibus satisfacere. nec ad viam correctionis peruenire anathematizamus iusticia mediate. Deinde eundem in sua solita pertinacia perdurantem ab officio et beneficio durimus suspendendum. quem sic nec ad reconciliationem et emendationem redire volentem a clericali consortio durimus segregandum. Unde cum non debeat de sua malicia commodum reportare. et dignum sit ut quos timor dei a malo non reuocat. saltim eos coerceat seueritas temporalis. Vobis. quatenus eundem multum sagaciter capi faciatis absque corporis lesione. et in carcerali custodia reteneri vinculis ferreis perpetuo religatum. ita quod bmo pena cedat alijs in exemplum

De constitutionibus synodalibus regi-

strandis

Icola mis. etc. dilectis suis archidya. prioribus. commendatoribus. archiepiscopis. byteris. procuratoribus. rectoribus capitulis et ceteris clericis ecclesiarum ciuitatis et dyocese. Si rationes rerum et personarum statuta et ordinationes iuris peritorum. et mandata principum minime seruarent. non tanquam verba prudentium. sed quasi essent verba puerilia deputarent. Sane cum apud talem locum nuper in nostra ecclesia cathedrali vna cum capitulo nostro synodum duxerim celebrandum de consilio et approbatione dicti capituli et nostri quasdam in ipsa synodo constitutiones ediderim synodales. Vobis in prout obediencie. quatenus ipsas in ecclesijs et parochijs vestris inuolabiliter obseruantes. et in libris ecclesiarum vestrarum prefatas constitutiones prescribant quas vobis sub nostro duximus sigillo interclusas per B. latorem preteritum destinandas. Alioquin contemptores huiusmodi mandati vestri propter inobedientiam grauer puniemus

Qualiter constitutiones synodales executioni dentur

Obannes mis. etc. archidya. Relatiue veridica intelleximus plurimorum. quod quidam rectores archidyaconatus vestri in parochijs hinc inde indifferenter manus ad inuicem extenderunt auidas contra deum et libertatem sancte matris ecclesie. ac contra constitutiones nostras synodales in synodo nostra nup editas. et per capitulum nostrum et ecclesiarum rectores nostre dyocese. vniuersos legitime approbatas. Quocirca. Vobis in prout obediencie. quatenus dictas constitutiones nostras inuolabiliter in archidyaconatu vestro faciatis ab omnibus rectoribus quibus commedata est aiarum cura et ceteris clericis inuolabiliter obseruari. Contrarium facientes etiam rebelles auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam firmiter compellendo

De illo qui intestatus decessit

Icola mis. etc. Archipresbyter exhibita nobis talis rectoris ecclesie peritio. continebat quod cum A. laicus parochianus suus subita mortis suffocatione decesserit intestatus. heredes et successores dicti intestati sibi tertiam partem de terra omnium bonorum suorum prout seruatur de iure et consuetudine nostri episcopatus soluere contradi-

Forma epistolarum

sup hoc diligēt⁹ veritate si inneneritis parochianū eundē decessisse vt asserit̄ intestatum heredes z successores ipsi⁹ ad soluēduz dicto rectori tertiā partē de tertiā bonozuz dicti intestati auctoritate nostra p censuraz ecclesiasticā compellatis. inuocato ad hoc consilio si necesse fuerit et auxilio brachij secularis.

Visitatio contra clericum per archidyaconum.

Dhannes mis. rē. dilecto suo **A.** archidyaco. Relatiōe plurimozuz ad nos noueritis puenisse q̄ aliq̄ clericū in nostro archidyaconatu p̄stituti de icōtinentia z alijs excessibz. z alias puerse z ini que puerfantes vt z de vite infamia publica notent̄ sanctā religionē clericoz abominabiliter defedantes exorbitēt. Quocirca ī virtute obedientie z sub testatione diuini iudicij districte p̄cipiendo. **V.** q. omni moza postposita ad eccliam nostri archidyaconatus psonaliter accedatis. de vita z puerfatione priorz z clericoz diligēt⁹ inq̄ratis. corrigēdo q̄ videritis corrigēda. nihilominus fm sanctiōes canonicas excessus delinquentium puniēdo

Ad fratres p̄dicatores de alieno parochiano ad sepulturā recepto

Icola⁹ mis. rē. religiosi viri z amici in xpo charissimis p̄ori z p̄uēni fratrz p̄dicatoz de tali loco **Salutē rē.** Ex pte talis rectoris z clericoz eccie tal nobis p̄querēdo extitit intimatū q̄ **A.** parochian⁹ ecclesie p̄dicte agēs vt fidelis chisticola. in articulo mortis ipi eccie tāq̄ parochian⁹ eiusdē quedā de bonis suis legauerit. z ibidē in vltima voluntate se p̄cepit sepeliri. vos tanq̄ alieni iuris raptores falces in alienā messem mittētes corpus parochiani p̄dicti cū quibusdā legatis ecclesie p̄fate ad sepeliendū in vestz monasteriū deportastis. **V.** cum nō debeam⁹ alicui iusticiam denegare. **V.** vobis. q. si est ita corpus defuncti ad p̄fatā eccliam cui⁹ parochianus extitit deportātes dictis rectori z clericis legata plenarie p̄soluatis. Alioq̄n t̄li die quē vobis terminū assignam⁹ coram nobis per sufficientē procuratorē compareatis. dictis rectori z clericis de p̄missis facturi iusticie complementū. Alioq̄n nos in dicta causa put de iure fuerit p̄cedemus. **Q.** si dies ferjata. rē.

Compositio inter ep̄m z capitulum.

A nomie dñi Amē. Hauerint vniuersi p̄ntes l̄ras inspecturi q̄ int̄ nos **B.** mis. diuina ep̄m aquinatem ex vna pte. z capitulū eiusdē eccie ex altera. super diuisione bonoz nostroz. s. sup decimis. mortuarijs z alijs iuribz ecciaz nre dyoces a lōge retro acti sp̄ibz essz quedā litis materia suscitata. Tandē altissim⁹ **I.** h̄s xps vni genit⁹ gloriozus q̄ est testator pacis z fe salutis formator. omne remouēs scādālū odium vel offensam inter nos amicabiliter cōpositionē duxim⁹ ordinādā in hūc modum. videlicet q̄ ep̄s q̄ nūc est z omēs ei⁹ successores q̄ p̄dicte eccie p̄fuerint libere z sine qualibet p̄tradictōe dicta mortuaria z alia iuralis eccie. s. **A.** p̄petuo possideat ordinatus. Etia extitit inter nos q̄ capitulū p̄dictum. decimas. mortuaria. z alia iura cōmunia talis ecclesie. s. **B.** p̄ter p̄curatiōem q̄ dat̄ rōe visitatiōis libere habeat z possideat cunctis tempibz seculoz. In cui⁹ rei testimoniū fecimus inde fieri tres cartas p̄ alphabetum diuisas nostro sigillo sigillatas. quarū vna remanet penes nos dictuz ep̄iscopum. alia penes dictum capitulū. z tertia remanet penes thesaurarios dicte eccie perpetuo obf̄uandas

Compositio cōfirmet per papam

Ancissimo in xpo patri z dño. dño **D.** diuina puidencia sacrosancte romane eccie summo p̄rifi. cū summa reuerētia pedū oscula beatoz. Cū nos ad inuicē sup decimis mortuarijs z rebz alijs siue sup diuisione oim bonoz ecclesiarū nostre dyoc. questio varia z diuersa agitata diuti⁹ extitisset. Tandē redēptoris altissimī gr̄a q̄ pacis est z p̄cordie reformatoz. p̄ amicabile cōpositiōem p̄cordati quā put iustez sine prauitate facta est. vestris dignemī l̄ris p̄firmare. ac stabilitate perpetua solidare. **Datum rē.**

Compositio in arbitros

A nomie dñi Amen. Hauerint vniuersi p̄ntes l̄ras inspecturi. q̄ cū int̄ nos. **D.** mis. rē. ex pte vna. z tale capitulū ex altera sup iure patronat⁹ tal̄ eccie nostre dyoc. scz possessionibz. decimis. z alijs rebz auctoritate apostolica questio esset diutius agitata. nos volentes parcere laboribus et expensis. p̄fatā questionē iudicio vel concordia terminādā p̄ bono pacis z concor

Forma epistolarum

die sup questione pfata cōpromissim^o in A.
z B. viros puidos z discretos sub fid hinc
z inde corpalis z pstiti iuramēti z sub pena
centū marcar argenti soluendaz ex pte cō/
tradicante. parti obtempare volēti arbitrio
seu iudicio talium arbitratorū z sub pena
eadē pmitterimus z obligamus nos sub ypo/
theca bonorum nostrorū tempoalium z spi/
ritualiu arbitrio z mandato peritorū seu iu/
dicio predictorū in arbitros acceptorū ob/
seruare quidqd ipsi vel duo iporū in hac q̄/
stione pnta arbitrando. mādando. iudicā/
do. ordinādo. laudando. componēdo. z eti/
am sententiādo duxerint faciendū. In cui⁹
rei testimoniū has nostras patētes lras no/
stris sigillis sigillatas eisdē duxim⁹ pceden/
das. Datū zc.

Contractus mutui

Anoie dñi Amen. Flourint vni/
uersi q̄ die tali āno tali loco nos mi/
se. zc. Eognoscim⁹ z pfitemur a mer/
catore tal' loci. c. marcas L. z legalium mu/
tuo accepisse. z ipas nobis fuisse solutas in
pecunia numerata. quas qdem marcas in
vilitatibz z negocijs talis eccie duxim⁹ cō/
cedēdas. Hos vero dictas marcas vl' valo/
rem eaz dicto mercatori vsqz ad talē diem
in ciuitate vliroñ. in pacē z sine ptradictiōe
reddiduri. In cui⁹ rei portiozē securitatē lit/
teram nostri sigilli munimine roboratā di/
cto mercatori vsqz ad talē diem duxim⁹ con/
cedendam

Quitatio pecunie renumerate.

Querint vniuersi zc. q̄ ego B. mer/
cator vliroñ. cōfiteor z recognosco
me habuisse z in numerata pecunia
recepisse a venerabili patre dño venefrano
epo. c. marē. bonoz L. z legaliu quas eidez
epo mutuavi Et ideo ipm z successores su/
os q̄ venefranā ecciam pfuerūt ad hmōi de
bitū do z pcedo pl'beris z q̄etis. ita q̄ si de
cetero de z sup debito dicto carta vel sc̄ptu/
ra sine instrumēta aliqua apparuerint sint ir/
rita z nullā habeāt roboris firmitatē In cu/
ius rei testimoniū hanc patētem lram p ma/
nus L. tabellionis factā dicto epo pcessi et
mei sigilli munimine signatā. Et ego tabel/
lio his oībz interfui zc.

Cōtra officiales ciuitatis q̄ tenēt aliquē
obsc̄sum in eccia

Regori⁹ mis. zc. dilecto suo tali ar/
chidiacono z archip̄s bytero zc. tal'

castri Salutē. Dolentes non immerito q̄/
plurimū z turbamur. qz intellexim⁹ q̄ q̄daz
laici quibz falso modo z iique moris impin/
gebatur periculū timētes p̄torē z officiales
dicti castri p̄ metu. mortis pfugiētes ad ec/
clesiam talē. vt in eadē securi⁹ possent a mor/
tis periculo defensari. Qui p̄tor z officiales
p̄temnētes immunitatē ipsius eccleie tanq̄
speluncā latronū violando dictis cōfugiē/
tibus in cōtempū dei z sancte matris eccle/
sie panē z aquam z cetera victualia tanq̄ p/
uersores fidei subtraxerunt. Quocirca mā/
damus quaten⁹ ipos p̄torē z officiales au/
ctoritate nostra moneat. vt dictos cōfugiē/
tes in prefata eccleia obsessos teneāt. nec eis
subtrahāt aliqua alimēta. Quod si p̄missis
monitionibz vestris id facere recusant. ipos
auctoritate nostra excomunicetis. excomu/
nicatos publice nunciatis. z faciatis ab oī/
bus tanq̄ excommunicatis artius cuitari.
Insuper omēs dicti castri ecclesias suppo/
natis ecclesiastico interdico. quousqz dicti
pfugiētes libez z secuz habeāt exitū z recess/
sum. z eidē eccleie cui⁹ immunitatē p̄tempse/
runt violādo z de tāta deo z nobis illata in
iuria satisfaciāt p̄petenter

Reseruatō beneficij auctoritate aposto/
lica

Teola⁹ mis. zc. dilectis suis portio/
narijs talis eccleie. Salutes zc. Ha/
rum litterarū qua fungimur in hac
parte dictū clericū in scientia moribz vita z
cōuersatione examinauim⁹. prout in dicto
rescripto plen⁹ cōtinetur. Et quia ipsum i/
uenim⁹ dignū ad hmōi bñficiū obtinēdum
reseruauim⁹ eidē in dicta eccleia portiozē quā
p̄mo vacare p̄tigerit. quā z ad collationē ip/
sius iam dicti clerici iuxta mandatū summi
pontificis reseruare volum⁹. Quocirca vo/
bis eadem auctoritate p̄cipimus et manda/
mus. quaten⁹ q̄scito in eadē eccleia portiozē
vacare p̄tingeret ad collationē ipsius nulla
tenu p̄cedatis. quoniā de ipa portioe dicto
clerico intēdim⁹ p̄uidere. decernētes irritū
z inane quidqd de collatōe p̄dicta p̄tra mā/
datum dñi pape presumpseris attemptare.
Datū zc.

Cōfirmatio bñficij auctoritate aplica

Obannes mis. zc. dilectis suis recto/
ribz z clericis portionarijs tal' eccleie.

Floueritis nos olim summi ponti/
ficis recepisse lras sub hac forma B. zc. Et

Forma epistolarum

cū dictū clericū tūc ep̄s in scia. moribz et vi-
ta et p̄uerlatōe examinauim⁹. et inuenerimus
dignū ad h̄mōi b̄n̄ficiū obtinendū. Nos si-
bi reseruauim⁹ portiōem q̄scito ibidē si va-
caret p̄ferendā iuxta m̄datū d̄ni pape. put
in l̄ra nostre resuatōis plen⁹ p̄tinet. Hunc
autē cū in dicta ecc̄ia quedā portiō vacet ad
p̄ns p̄pter mortē talis portionarij ipsi⁹ ecc̄ie
volētes vt dignum est mandatis d̄ni pape
obedire. quā auctoritate qua fungimur du-
ximus p̄fato clerico p̄ferendā. et ip̄m d̄ dicta
portiōne p̄ nostrz pilleū inuestiuim⁹. Cōtra
dictores et rebelles excoīcatōis vinculo ino-
dantes. In cui⁹ rei r̄c.

Cū metropolitan⁹ vocat ad synodum su-
os suffraganeos

Artin⁹ dei gratia archiepiscopus ca-
m p̄uan⁹ venerabilibz fratribz et amī-
cis in christo charissimis dei gratia
ep̄iscopis suffraganeis capuan. ecc̄ie. Sa-
lutē et fraternā in d̄no charitatē. Cū de gre-
ge nobis cōmissio in extremo die iudicij nos
oportet reddere rationē. expedit vt p̄ eccle-
sia dei taliter vigilemus. vt cōmissum nobis
gregē ab illi⁹ lupi moribz q̄ circuit querēs
quē deuoret defendam⁹. nō faciētes tanq̄m
mercenari⁹ cui⁹ p̄prie nō sunt oues. q̄ vi-
dens lupū veniētem dimittit oues et fugit.
sed tanq̄m boni et experti pastores gregis. qui
oues sibi cōmissas defendentes a lupoz la-
cerantibus moribz vigilant vt cōseruent
Hinc est q̄ vos rogamus attēte et monem⁹
quatenus in tali ciuitate omni mora post-
posita nobiscū personaliter intersitis. vt ibi
dem nobiscū sup̄ utilitatibz ec. nostraz et to-
tius dyocesis p̄curandū habeam⁹ colloqui-
um et tractum

De anniuersario dato ecc̄ie ab ep̄scopo
viuente

A nomie d̄ni. Cum ex debito natu-
re filius ad reuerentiā teneat et obe-
dientiā matris sue que suis m̄mil-
lis ipsum lactauit et vberibus et q̄ plurimis
sumptibz et sudoribz enutriuim⁹. Siquidem
nos miseratiōe diuina venefran⁹ ep̄scopus
recolētes plurima bona que a matre nostra
ecclesia a teneris annis recepim⁹. q̄ nos eti-
am in sue pietatis gremio collocādo de ho-
nore ad honorē p̄uerit. et de bono in melius
expectauit vt diuini cultus seruitiū in dicta
ecclesia nō diminuat. sed augeatur pot⁹ ad
honorē gloriose p̄ginis Marie. et b̄i mar-

tyris cui⁹ corp⁹ sanctissimū in dicta ecc̄ia
requiescit. damus et cōcedim⁹ dicte ecclesie
possessionē nostrā cū omnibz pertinētis su-
is quam habemus in tali loco que nobis ex
successione nostri patrimonij remansit per-
petuo possidēda. ita videlicet q̄ p̄pter reddi-
tus dicte possessionis vna missa ad honorē
sancti spiritus in quolibet die iouis. alia ve-
ro missa in quolibet die sabbati ad honores
genitricis virginis gloriose. alia in quolibz
die talis martyris ad honorē eiusdē marty-
ris beati. Ceteris vero diebus et singul⁹ vna
missa de requie pro animabus patris et ma-
tris nostri. et pro anima nostra decantetur.
Datū r̄c.

De p̄dendo testamento

A nomine sancte et indiuidue trini-
tatis et humanitatis patris et filij et
spiritus sancti Amen. Nos A. mise-
ratione diuina. U. ep̄s memores cōditōis
humane quā semp comitatur innata fragi-
litas. cui ab ip̄o vite p̄ncipio mortis imperi-
um dominat. dū vite nobis instaret termi-
nus. loquele tamē et memorie in nobis inte-
gritate vigēte egri corpe sani mēte sic saluti
nostre anime puidim⁹ p̄sulendū. vt rebz hu-
manis exempti videamur de veri et eterni
dei misericordia p̄sidentes. q̄ cor p̄rituz et
humiliatū nō despiciat. qui vt suū redimerz
populū gustare voluit calicē passiois. Hoc
presens testamentū quod nuncupatiuū di-
citur. id est. sine scripturaruz solennitate in
hunc modū duxim⁹ statuendū. videlicz pro
anima mea r̄c.

Quādo ep̄s p̄stituit p̄curatorē in roma-
na curia

A nomie d̄ni Amē. Hauerint vni-
uersi q̄ nos U. ep̄s noie talē ecclesie
nostre p̄stitim⁹. fecim⁹. seu ordina-
uimus A. et B. latores p̄sentiu⁹ procurato-
res nostros quemlibet eorū insolidū. ita q̄
non sit melior cōditio occupantis. s̄ q̄ vn⁹
inceperit alter valeat cōsummare in roma-
na curia in omnibz causis appellationum. et
in principalibz contra nos motis et mouen-
dis a quibuscūqz et cōtra quoscūqz i iudicio
et extra vbiqz nos inuenerit citatos ab ho-
mine vel a viro coram quocunqz iudice seu
auditore delegato sedis apostolice. ad agen-
dum. defendendū. excipiendū. replicandū
ad petendū absolutōis beneficiū ad caute-
lam. et cōponēdum et ad cōpromittendū i

Forma epistolarum

arbitros seu amiables cōpositores seu arbitratōres. et ad iudices eligendū et recusandū. et ad impetrandū et tradicendū lras legēdas simplices. iusticiā siue grām p̄tinentes et ad appellandū et appellatiōem p̄sequendā et apostolos petendū et recipiendū. ad p̄stantiam in aiām nostrā de calumniā seu de veritate dicēda. vel cuiuslibet alterius generis iuramentū dātes eisdē. vt vterq; ipsorū habeat potestātē substituēdi aliū seu alios procuratores loco suo. et ipsos reuocādi quādoquē et quotienscūq; eis vel alicui eorum videbit expedire. et in se p̄curatiōis officii resūmendū. Et p̄mittim⁹ nos sub p̄p̄theca bonorū p̄dicte eccie ratū habituros. et firmū q̄d q̄d p̄ p̄dictos procuratores seu alterū cōstitutum seu substitutū ab eis vel altero eorū factū fuerit in p̄missis et singulis p̄missorū. **In cui⁹ rei. rē.**

Qualiter ep̄s p̄stituit procuratorē ad mutuum p̄trahendū

Huius p̄sentes litteras inspecturis. **S. mis. rē.** Hauerit vniuersitas vestra q̄ nos dilecto magistro nostro B. canonico ecclesie in confluentia. quē ad sedē apostolicā nostrū procuratorē et nunciū destinam⁹ p̄ nostris nostrēq; ecclesie negocijs ibidē p̄curādis speciale mādatum dam⁹ et liberā cōcedimus potestātē nostrē et ecclesie nostre nomie mutuū p̄trahēdi et quocūq; siue q̄buscūq; creditorib; vsq; ad summā. c. lib. **L.** et obligādi nos et successores nostros ac ecclesiā et omnia bona nostrā p̄sentia et futura ecclesiastica et mūdāna illi siue quib; idē noster p̄curator vsq; ad dictam summā duxerit mutuarē p̄trahēduz et iurandū in aiām nostrā pro illa pecunia siue parte ipsi⁹ quaz ip̄e nostro et ecclesie nrē nomie duxerit mutuo p̄trahēdā. etiā si nō sit in nostrā sed in nostre eccie vtilitatē conuersa. Et ad renunciandū p̄uilegio seu b̄nficio restitutiōis in integrū et exceptiōi. etiā q̄ p̄dicta pecunia nō sit conuersa ī nostram et ecclesie nostre vtilitatē p̄teritū alicui⁹ p̄stitutiōis canonice vl' civilis. et p̄stitutiōis d̄ duabus diebus edite in scilio generali. cūctisq; p̄stitutiōib; p̄batiōib; et exceptiōib; q̄b; p̄trahēdores ipsos nos tueri possem⁹. et p̄ quas poss; eis sup eodē mutuo p̄iudiciū aliquod generari. Dātes eidē p̄curatori sp̄ale mādatū submitteēdi nos iurisdictionib; cuiuscūq; iudic; capitulif d̄ni pape si voluerit. ī quē

tanq; in iudicē nostrū cōsentimus sp̄ote. sciētes nostrū iudicē nō esse q̄ ip̄e possit et debeat de p̄dicta summa pecunie sine eius parte nos cōdemnare. ac in nos excōmunicatiōis sentētiā ferre quotienscūq; voluerit si pecuniam de qua fuerim⁹ cōdemnati non soluerem⁹ in termino ab ip̄o auditoze nostro statuto. promittētes nos ratū gratum et firmū habituz. et cōtra de iure vel facto aliq̄tenus nō venire quidquid de supradictis et aliorū aliquo seu aliquib; idem noster p̄curator faciendū duxerit aut etiā p̄curanduz. et velit in cōtractu seu litteris eiusdez nostri procuratoris hincinde faciēdis plene contigerit cōtinere. etiā si cōtigerit sup omnib; p̄missis et singulis litteras apostolicas impetrari cōuentioni iudiciū per nos vel procuratores nostros in romana curia cōmōrantes renūciamus expresse. **In cui⁹ rei testimoniū et euidentiā pleniorē p̄ntes litteras nostri sigilli munimine duxim⁹ roborādas. Datum rē.**

Confirmatio beneficij ad instantiam sui vicarij

Huius p̄ntes litteras inspecturis **J. mis. rē.** Significamus sanctitati vestre q̄ p̄sbyter nostre dyocesis. quāsdā lras ap̄tas munitas sigillo talis nostri vicarij nobis exhibuit et oñdit. quaz tenor est tal. Hauerit rē. Et nos dicit ep̄s q̄ factū est in p̄missis p̄ dictū nostrū vicariuz approbātes de p̄benda tal' eccie auctoritate d̄ni pape nobis ī hac p̄te cōmissa dictū p̄sbyter p̄ nostrū p̄lleū inuestiuit. et eundē instituit in eadē. Et om̄s et singulos q̄ ei sup ea impedim̄tū quocūq; mō p̄stiterint publice vel occulte. excōmunicatiōis snia innodamus: parrochianis eiusdē eccie et alijs v̄ndecūq; et cuiuscūq; p̄ditōis extiterint q̄ teneant in aliquo eidē eccie. **D.** in v̄tute obedientie vt salubria ei⁹ mādata obseruet. et d̄ iurib; eccie p̄dicte debit; eidē debeāt tanq; rectori suo plenarie rēdere. Ratas et firmas habentes sentētiās quas idem p̄expressus aut alius iuste et rite tulerit in rebelles. **In cui⁹ rei rē.**

Confirmatio b̄nficij auctoritate ap̄lica

Regorius mis. rē. discreto viro. rē. Lras sanctissimi p̄ris d̄ni. rē. pape nō viciatas. nō cancellatas. nō corruptas. nec in aliqua parte sui lesas recepimus in hac forma. rē. Volentes itaq; vt

Forma episcolarum

tenemur mādatis apostolicis in omnibus obedire cū aliquid canonicū nō obsistat qđ pūisionē tibi faciendā p p̄stimonijs supra dictis impediāt auctoritate dñi pape q̄ fungimur in hac p̄stimonija q̄ sunt tal' eccie vacātia p mortē B. canonici tibi p̄ferimus. teq̄ p nostz pilleū inuestim⁹ p̄ntialiter d̄ eis dem referuata nihilomin⁹ potestate puidendi pingui⁹ de p̄stimonijs si fm tenorē predictarum litteraz de his que tibi cōtulimus nō fuerit plene pūisum. Contradictores vero z rebelles si qui fuerint excomunicatiōis sniam incurrisse p̄mulgādo decernim⁹. In cui⁹ rei zc.

In eundē modum vel quasi.

Scola⁹ mis. zc. discretis. zc. Literas dñi pape recepim⁹ in hūc modū zc.

Volētes itaq̄ vt tenemur mādatis apostolicis obedire fm tenorē pdictaz l̄rarum eidē clerico p̄stimonija tal' eccie. tal' dyocef. vacātia p mortē talis canonici cōtulimus. ipm̄q̄ p biretū nostz p̄ntialiter inuestiui⁹. de eisdē nobis nihilomin⁹ zc. substituētes in ei⁹ rei executionē A. cui q̄stum in hō nō tū in totū cōmittim⁹ vices n̄ras qua fungimur vob auctoritate zc. B. q. eundē vel pcuratorē suū ei⁹ noie in corpale possessiōz pdictoz p̄stimonioz iuxta mādatis apostolici tenorē inducatis z defendatis inductum ita tñ q̄ ad exequēda pdicta oēs vos ast vestrū altez nō expectat cōtradictores. zc. In cui⁹ rei zc.

Qualiter ep̄s cōmittat vices suas canonico vt absoluat clericū fm l̄ras penitētiarū dñi pape

Regon⁹ mis. zc. Haueritis nos religiosi viri dñi pape penitētiarū recepisse l̄ras in hac forma. Unde zc. Quocirca auctoritate pdictaz vobis p̄cipimus z mādā q̄ten⁹ p̄sideratis diligenter circūstantijs vniuers⁹ in dictis l̄ris p̄cedendis dictū A. a p̄fatis excomunicatiōis sentētijs absoluat. z cū eodē sup irregularitate p̄tracta dispēsētis. put in p̄fatis l̄ris dñi pape pleni⁹ p̄tinet

Littere citatorie auctoritate dñi pape

Etr⁹ mis. zc. Haueritis nos a sanctissimo patre summo p̄ti. recepisse l̄ras in hac forma. B. zc. pondo totū tenorē l̄raz. q̄ posito ita dices. Volentes mādātū apostolicū exeq̄ reuerēter. q̄ fungimur vobis auctoritate. B. q. p te vt

p idoneū r̄nsalem. viij. die post receptionē p̄sentū quē terminū a nobis editū p termino pempt. assignam⁹ apud talē locū n̄ro te cōspectū rep̄ntes dicto B. i iudicio r̄nsur. Alioqn̄ pcedemus in causa. put erigērit ordo iur̄. q̄ si p̄dict⁹ termin⁹ in diē cade ret feriatā. sequentē diē nō feriatā tibi pemptoriū assignam⁹

Qualiter p̄cedat p̄tra p̄tumaces fm auctoritate apostolicā

Ohannes mis. zc. Cum auct. nobis a dño papa zc. S. tali die corā nob litteris nostris citari fecerim⁹. Idez mandato nostro deducto penit⁹ in contemptum certo sibi pemptorio termino assignato venire neglexerit. p̄pter qđ ipm̄ p̄tumacē eius erigēte malicia p p̄ntes decernim⁹ eum excomunicatiōis sentētie subiacerē Quocirca ne idem cōmodū de sua p̄tumacia repositet. quia nihil humilitas p̄desse videretur si cōtemp̄t⁹ cōtumacib⁹ nō obesset. Discretioni tue qua fungimur auctoritate sub excomunicatiōis pena p̄cipiēdo mandam⁹ quatenus singulis dieb⁹ dñicis z festiuis pulsatis campanis z cādelis accēsīs denunciētis corā p̄lo excoicationis vinculo innodatus donec sue culpe inobediētiam recognoscat z de predicta p̄tumacia satisfecerit vt tenet Si autē mandatū nostz neglexerit qđ n̄ credim⁹ adimplere. te i script. excoicationis vinculo innodam⁹. Datū zc.

Quando ep̄scopus cōmittit vices suas archidiacono fm auctoritate aplicam

Ohannes mis. zc. Haueritis nos a dño papa recepisse l̄ras sub hac forma. S. Cū igit varijs z diuersis negotijs impediti cognitioni z decisione ipsi⁹ cause interesse nō possum⁹ de vestra prudentia z solitudine plurimū p̄fidentes sup ip̄ cause cognitione z decisione tenore p̄ntiuz vobis integre diffinitiuā sentētia referuata cōmittim⁹ vices nostras. In cui⁹ rei zc.

Nota q̄ aliqui cōmittit sola cause cognitio vsq̄ ad diffinitiuā. z tūc dices. p̄ntiū vobis auct. cōmittim⁹ vices nostras in eadem nobis diffinitiuā snia referuata. Itēz nota q̄ hm̄oi cōmissio vl' subdelegatō aliqui sic p publicū instrumentū

Qualiter ep̄s scribit dño pape cū appellatum est in causa sibi cōmissa

Anctissimo in xpo patri z dño. dño S. sacrosancte romane eccie sumo

Arts notarie

pontifici A. licet indignus episcopus se h̄z ad pedum oscula beatorum a sanctitate vestra recepi litteras in hac forma. **D. r̄c.** Cū ad executionē mandati vestri humiliter et deuote procedens partes easdē coram me fecerī legitime euocari. Idem B. in cause p̄cessu sub hac forma vestra audientia appellauit coram vobis domino r̄c. ponēdo appellatio nē fm formā si expedit cōmunicato p̄silio sapientum ipsi appellatiōi nō duxi aliquatenus deferendū. nec ipsum tamen ab exami ne vestri iudicij reuocari. precepi tamen eidem q̄ vsq; ad triginta dies his litteris vestro se conspectui representarēt. In cui⁹ rel Datum r̄c.

Prohemium sup gratijs faciendis.

Voices persona

Irum attendim⁹ merita euz aliquis gratiam erigit. Nec fatissit gr̄e dūz indignus intendit. nec p̄ his respondetur si eis pro meritis gratia denegatur. Illis siq; dem qui merent est dextera porrigenda digna retributione meritoꝝ. vt sic merita bonestatis p̄bitatib; extollatur p̄ cōgrue retributionis premiū. vt et pluralitas magnificetur meritoꝝ. Unde ascribi cupientib; militie clericali libenter facimus de bonis ecclesiasticis puideri. vt ex hoc diuinum officium artius amplectentes. que dei sunt auidius exequant. Hinc est r̄c.

Is qui dant sancta opera vt clericali ordine domino famulent. debent merito de bonis ecclesiasticis prouideri. vt ab eo stipendia vite suscipiant. cuius obsequijs mancipant. Hinc est r̄c.

Cupientib; disciplinis scolasticis in formari libeter gratia impartimur. vt p̄ eā studio auidius insisteres cōsequantur facili⁹ q̄s intēdunt. Cū igit dilect⁹ noster talis cupiat sicut asserit disciplinis scolasticis informari. nos desiderium ei⁹ fauore beniuolo psequētes **Dādam⁹. q. r̄c.**

Incipit tractatus notariatus

Tractatus de

arte notarie siue notariatus.

Primo videndū est quid sit ars notarie. Secūdo qd sit notarius. et quot modis nūcupetur. et qualis eē debeat

Tertio qd sint principales partes artis hui⁹ notarie. Ad p̄mū respondet q̄ ars notarie siue notariatus est aliq̄s scribendi et dictandi peritus. p̄ que fragilitatē humane negociā roborant et p̄henni memorie cōmendant. seu hoim negociā publice et autērice notantur. Et quia nō ois scriptura notarij autentica est. sed dūratat illa que in publicā et autenticam redigit formā. Et dicitur notari⁹ a noto as. are. qz in notas acta debēt redigi. Cū in ali quib; locis rogatōes appellant note. q̄a sūnt note instrumētōꝝ. que etiā ideo vocantur rogatōes. eo q̄ illas rogat tabellio scribere. et ex illis rogat facere instrumētū. Dicunt autem p̄hocolla a p̄hos qd est p̄mum et collatio. i. p̄ma collatio. Conferunt em̄ p̄mo p̄tes qd facere velint et ex illa collatiōe fit p̄hocollum siue rogatio. Pro secūdo sciendū q̄ notari⁹ est p̄sona publica officium tabellio natus gerēs auctoritate p̄ncipis vel apostolici. aut alteri⁹ ad id potestate dādi habētis. Ad cui⁹ fidē recurrūt publice. vt ea scribant. et ad p̄hennē memoriā redigat. p̄ q̄b; debite fuerit requisit⁹ et rogat⁹. Dicitur etiā tabellio a tabula. qz olim veteres solebāt notare i tabulis. ideo tabelliones appellabant. q̄s nomen habet adhuc in iure ciuili. **L. de tabul. et scrib. li. x.** Dicitur etiā seru⁹ public⁹ nō q̄ sit seru⁹. s; qz ei⁹ officium ad publicā vtilitatē est adinuentū. Dicitur etiā librari⁹. qz sic lib: a oia equaliter et iuste pōderat. et debet ostēdere mēsuram regulatā et p̄suerā. ita notarius singula sibi cōmissa iuste librare et fidelit⁹ sine fraude p̄scribere et in publicā formā redigere debet et tenere. Dicitur quādoq; scriniarius. qz scripturas suas debet in scrinijs suis caute seruare et custodire. vt in glo. c. ad audientia. de p̄scrip. Dicitur etiā scriba a scribēdo. Notari⁹ insup debet esse homo liber nō colonarie p̄ditōis alteri⁹ necessitati n̄ astrictus mascul⁹ sane mētis vidēs et audiēs. in tegre fame. habēs plenā noticiā artis notarie. Notandū tertio q̄ officium notariatus p̄ncipalissime p̄sistit circa tria. Primo circa p̄tract⁹. Secūdo circa vltimas volūtates et testamēta. Tertio circa instrumētōꝝ cōfectionē. Ut ergo distincti⁹ infra dicenda memorie poterint cōmendari cuilibet p̄ti p̄ncipali sua annectent capitula. Prima igit pars notariatus que p̄sistit circa p̄tract⁹ habet octo capitula. In p̄mo dicitur qd sit p̄tractus. In secūdo de diuisione cōtractuum.